Àṣẹ Ti Ara Ẹni

Bíṣọ́ọ̀bù*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Bíṣọ́ọ̀bù sí Àwọn Orílẹ̀-èdè, lábẹ́ Àṣẹ Aposteli

Kesarea-Filipi, níbi tí Peteru ti jẹ́wọ́ Jesu gégé bí Kristi, níbi tí Olúwa wa ti fún àwọn ọmọ-ẹ̀yìn rẹ̀ ní Kọ́kọ́rọ́ Ìjọba Ọ̀run, àti níbi tí ó ti kọ́kọ́ pe àwọn ọmọ-ẹ̀yìn rẹ̀ láti gbé àgbélébùú wọn kí wọ́n sì máa tọ̀ ọ́ lẹ́yìn. Matiu 16:13–24 (BYO).

Àwòrán: American Colony Photo Department, láàrín ọdún 1898 àti 1914. Library of Congress, G. Eric and Edith Matson Photograph Collection (ohun ìní gbogbo ènìyàn).

"...Bí ẹnìkan bá ń fẹ́ láti máa tọ̀ mí lẹ́yìn, kí ó sẹ́ ara rẹ̀, kí ó sì gbé àgbélébùú rẹ̀ ní ọjọ́ gbogbo, kí ó sì máa tọ̀ mí lẹ́yìn."

Luku 9:23 (BYO)

Ó jẹ́ àṣà tí ó wópọ̀ fún àwọn ìjọ àti fún àwọn bíṣọ́ọ̀bù lẹ́nìkọ̀ọ̀kan, àti fún àwọn àjọ ti ayé pèlú, láti gbé ohun tí ayé ń pè ní "ìkéde ète" kalẹ̀. Mo gbàgbọ́ pé àṣà yìí ń fúnni ní ìmọ̀, ó sì wúlò. Ṣùgbọ́n, nínú iṣẹ́ ìránṣẹ́, mo gbàgbọ́ pé ó yẹ jù láti pè é ní Ìkéde Àṣẹ ti Ara Ẹni. Títan ìyìnrere kálẹ̀ àti iṣẹ́ Ìjọba Ọ̀run yàtọ̀ púpọ̀ sí ti iṣẹ́ òwò tí ń wá èrè, tàbí kódà ti àjọ tí kì í wá èrè nínú ayé. Bí a tilẹ̀ ń gba àwọn àṣà ayé kan sínú ìjọ nítorí ìrọ̀rùn, àwọn nǹkan kan wà tí ó yẹ kí a yà sọ́tọ̀, kí wọ́n sì jẹ́ mímọ́ nítorí náà.

Nísinsin yìí, èmi yóò gbé ohun tí mo rí gẹ́gẹ́ bí ìpè tèmi fúnra mi nínú iṣẹ́ ìsìn Olúwa wa Jesu Kristi kalẹ̀.

Kí n tó ṣe èyí, mo sọ ní gbangba, láìbẹ̀rù, àti láìtọ̀rọ̀ àforíjì, pé mo gba Jesu Kristi gbọ́, Ọmọ bíbí kan ṣoṣo ti Ọlọ́run Baba tí ń bẹ ní ọ̀run,[1] àti Ẹ̀mí Mímọ́, tí Jesu Kristi rán sí wa nígbà tí ó gòkè lọ sí ọwọ́ ọ̀tún Ọlọ́run.[2] Ti Jesu ni èmi í ṣe. Òun ni Olúwa ayé mi. Òun ni Ọ̀gá mi, òun nìkan ṣoṣo sì ni mo ń sìn.[3] Mo kọ Satani àti gbogbo iṣẹ́ rẹ̀ sílẹ̀,[4] mo sì ń fi ògo àti ọlá àti ìyìn fún Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo nípasẹ̀ Ọmọ rẹ̀, Olúwa wa Jesu Kristi.[5]

Ìkéde Àṣẹ ti Ara Ẹni

Sí Ìjọ, ara Kristi, tí ó fọ́n káàkiri[6] láàrín ilẹ̀ ọba mẹ́wàá[7]:

1. Bíṣọ́ọ̀bù ni mí nínú Ìtẹ̀léra Àwọn Aposteli, tí a yà sọ́tọ̀ nípa gbígbé ọwọ́ lé[8] ní àwọn ìlà tí a ṣàkọsílẹ̀ wọn, tí kò sì já, bíṣọ́ọ̀bù dé bíṣọ́ọ̀bù,[9] dé ọ̀dọ̀ mẹ́rin nínú àwọn aposteli méjìlá àkọ́kọ́, dé ọ̀dọ̀ Aposteli Paulu, àti dé ọ̀dọ̀ márùn-ún nínú àwọn aposteli àádọ́rin tí Olúwa àti Olùgbàlà wa Jesu Kristi fúnra rẹ̀ rán jáde,[10] a sì gbé gbogbo ìlà kalẹ̀ lórí ibùdó ayélujára yìí fún gbogbo ènìyàn láti yẹ̀ wò.

2. Ní àfikún sí dídi Oyè Bíṣọ́ọ̀bù mú nínú Ìjọ Jesu Kristi,[11] a pè mí, a sì fi òróró yàn mí gẹ́gẹ́ bí akọ̀wé kan ti Ìjọba Ọ̀run, irú èyí tí Jesu sọ̀rọ̀ nípa rẹ̀ nínú ìwé mímọ́.[12] Mo ní ìpè pàtàkì

láti kọ ẹ̀kọ́ fún àwọn olóòtítọ́ onígbàgbọ́ Kristiani, dípò kí n máa ṣe olùṣọ́-àgùntàn ìjọ kan, tàbí kí n máa ṣe àwọn iṣẹ́ ìránṣẹ́ mìíràn, àwọn ìfòróróyàn tí àwọn ẹlòmíràn ní.[13]

3. Ní mímú Oyè Bíṣọ́ọ̀bù ṣẹ, mo ń lo Oyè Àwọn Kọ́kọ́rọ́, gẹ́gẹ́ bí Olúwa wa ti fi oyè náà fún àwọn aposteli rẹ̀ àti fún àwọn arọ́pò wọn.[14]

4. Mo ń kọ́ni ní ẹ̀kọ́ òtítọ́, èyí tí Jesu Kristi, Olúwa àti Olùgbàlà wa, fi lélẹ̀,[15] tí a sì ti túmọ̀ lódì, tí a ti fomi là, tí a ti yí padà,[16] tí a ti fi ṣe òwò ohun mímọ́,[17] tí a sì ti sọ di ohun ìjà láti fi ṣe àwáwí fún pípa, jíjalè, àti pípanirun láti ìrandíran.[18]

5. Mo ń ṣàtúnṣe ẹ̀kọ́ èké níbikíbi tí a bá ti rí i, ní àkókò tí ó wọ̀ àti àkókò tí kò wọ̀,[19] ìdúróṣinṣin mi sì wà fún Jesu Kristi nìkan ṣoṣo, Ọba àwọn ọba.[20]

6. Mo ń dá àwọn wòlíì èké, àwọn aposteli èké, àti àwọn olùkọ́ èké mọ̀,[21] mo sì ń kojú ẹ̀kọ́ èké wọn, mo ń bá wọn wí gidigidi, kí wọ́n lè yè kooro nínú ìgbàgbọ́.[22]

7. Gẹ́gẹ́ bí bíṣọ́ọ̀bù àti akọ̀wé Ìjọba Ọ̀run, mo ń lo Ọ̀rọ̀ Ọlọ́run láti wó ibi gíga ọ̀tá palẹ̀,[23] tí àwọn kan nínú wọn ń pa ara wọn dà bí iṣẹ́ angẹli ìmọ́lẹ̀,[24] tí wọ́n sì ń ṣi ọ̀pọ̀lọpọ̀ lọ́nà.[25]

8. Mo ń tan Ọ̀rọ̀ Ọlọ́run ká sí gbogbo orílẹ̀-èdè, gẹ́gẹ́ bí àṣẹ tàárà Olúwa wa Jesu ti pinnu.[26]

9. Èmi kò sin ẹ̀ka ìjọ kankan, èmi kò sì ṣe alágbàwí fún èyíkéyìí; mo ń sin Ìjọ kan ṣoṣo ti Jesu Kristi pẹ̀lú àwọn ẹ̀kọ́ tí a fi fúnni láti ìbẹ̀rẹ̀,[27] mo ń gba àwọn ẹ̀kọ́ àti àṣà tí ó bá Ọ̀rọ̀ rẹ̀ mu,[28] mo sì ń kọ àwọn ẹ̀kọ́ tí ènìyàn ṣe sílẹ̀ gẹ́gẹ́ bí ẹ̀kọ́ àwọn èmí èṣù.[29]

10. Mo ń pè fún ìṣọ̀kan àwọn Kristiani láàrín ara Kristi, mo sì ń ṣiṣẹ́ fún un,[30] kí a lè dúró ṣinṣin nínú ìpọ́njú ńlá tí ń bọ̀[31] ní ọjọ́ ilẹ̀ ọba mẹ́wàá[32] àti ní ìgbà ìṣàkóso Aṣòdì sí Kristi.[33]

11. Èmi kò wàásù ìyìnrere tuntun kankan fún yín, mo sì rántí ọ̀rọ̀ Paulu ní kíkún: “Ṣùgbọ́n bí ó ṣe àwa ni tàbí angẹli kan láti ọ̀run wá, ni ó bá wàásù ìyìnrere mìíràn fún yín ju èyí tí a tí wàásù rẹ̀ fún yín lọ, jẹ́ kí ó di ẹni ìfibú títí láéláé! Bí àwa ti wí ṣáájú, bẹ́ẹ̀ ni mo sì tún wí nísinsin yìí pé, bí ẹnìkan bá wàásù ìyìnrere mìíràn fún yín ju èyí tí ẹ̀yin tí gbà lọ, jẹ́ kí ó di ẹni ìfibú títí láéláé!”[34]

12. Mo ń bá àwọn orílẹ̀-èdè sọ̀rọ̀ gẹ́gẹ́ bí bíṣọ́ọ̀bù tí a yà sọ́tọ̀ fún iṣẹ́ ìsìn Kristi,[35] láìka àálà ẹ̀ka ìjọ sí, nítorí pé wọn kò sí ní àkókò Kristi,[36] a sì dá wọn sílẹ̀ fún ìṣàkóso Ìjọ létòlétò.[37]

Níwọ̀n bí mo ti di Oyè Bíṣọ́ọ̀bù mú, tí èmi kì í sì í ṣe ọmọ ẹgbẹ́ ẹ̀ka ìjọ kankan, mo padà sí àṣẹ àkọ́kọ́ tí Kristi pa, èyí tí í ṣe láti wàásù ìyìnrere fún àwọn orílẹ̀-èdè,[38] kí gbogbo ènìyàn lè wá sínú ìmọ̀ òtítọ́, kí òtítọ́ sì lè sọ wọ́n di òmìnira.[39]

Àkíyèsí Ìparí

A fa Ìwé Mímọ́ yọ láti inú Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní (BYO). Àwọn ọ̀rọ̀ Kristi, pẹ̀lú àmì àyọlò wọn, ni a tẹ ní àwọ̀ pupa. ANF = Ante-Nicene Fathers; NPNF2 = Nicene and Post-Nicene Fathers, Second Series; Easton = B. S. Easton, The Apostolic Tradition of Hippolytus (1934).

1 Johanu 3:16 (BYO) "Nítorí Ọlọ́run fẹ́ aráyé tó bẹ́ẹ̀ gẹ́ẹ́, tí ó fi ọmọ rẹ̀ kan ṣoṣo fún ni, kí ẹnikẹ́ni tí ó bá gbà á gbọ́, má bà á ṣègbé, ṣùgbọ́n kí ó lè ní ìyè àìnípẹ̀kun." Johanu 1:14 (BYO) "Ọ̀rọ̀ náà sì di ara, òun sì ń bá wa gbé. Àwa sì ti rí ògo rẹ̀, àní ògo ọmọ rẹ kan ṣoṣo, tí ó ti ọ̀dọ̀ Baba wá, ó kún fún oore-ọ̀fẹ́ àti òtítọ́." Johanu 1:18 (BYO) "Kò sí ẹni tí ó rí Ọlọ́run rí, bí kò ṣe òun nìkan, àní ọmọ rẹ̀ kan ṣoṣo, ẹni tí òun pàápàá jẹ́ Ọlọ́run, tí ó sì wà ní ìbáṣepọ̀ tí ó súnmọ́ jùlọ pẹ̀lú baba, òun náà ni ó sì fi í hàn." 1 Johanu 4:9 (BYO) "Nípa èyí ni a gbé fi ìfẹ́ Ọlọ́run hàn nínú wa, nítorí tí Ọlọ́run rán ọmọ bíbí rẹ̀ nìkan ṣoṣo sì ayé, kí àwa lè yè nípasẹ̀ rẹ̀."

2 Johanu 16:7 (BYO) "Ṣùgbọ́n òtítọ́ ni èmi ń sọ fún yín; àǹfààní ni yóò jẹ́ fún yín bí èmi bá lọ, nítorí bí èmi kò bá lọ, Olùtùnú kì yóò tọ̀ yín wá; ṣùgbọ́n bí mo bá lọ, èmi ó rán an sí yín." Johanu 14:26 (BYO) "Ṣùgbọ́n Olùtùnú náà, Ẹ̀mí Mímọ́, ẹni tí Baba yóò rán ní orúkọ mi, òun ni yóò kọ́ yín ní ohun gbogbo, yóò sì rán yín létí ohun gbogbo tí mo ti sọ fún yín." Johanu 15:26 (BYO) "Ṣùgbọ́n nígbà tí Olùtùnú náà bá dé, ẹni tí èmi ó rán sí yín láti ọ̀dọ̀ Baba wá, àní Ẹ̀mí òtítọ́ nì, tí ń ti ọ̀dọ̀ Baba wá, òun náà ni yóò jẹ́rìí mi." Marku 16:19 (BYO) "Nígbà tí Jesu Olúwa sì ti bá wọn sọ̀rọ̀ báyìí tan, á gbé e lọ sí ọ̀run, ó sì jókòó lọ́wọ́ ọ̀tún Ọlọ́run." Ìṣe àwọn Aposteli 1:9 (BYO) "Nígbà tí ó sì tí wí nǹkan wọ̀nyí, a gbà á sókè lójú wọn; ìkùùkuu àwọsánmọ̀ sì gbà á kúrò lójú wọn." Ìṣe àwọn Aposteli 2:33 (BYO) "A ti gbéga sí ọwọ́ ọ̀tún Ọlọ́run, ó ti gba ìlérí Ẹ̀mí Mímọ́ láti ọ̀dọ̀ Baba, ó tu èyí tí ẹ̀yin rí àti gbọ́ nísinsin yìí síta." Heberu 1:3 (BYO) "Ọmọ tí í ṣe ìtànṣán ògo Ọlọ́run àti àwòrán òun tìkára rẹ̀, tí ó sì ń fi ọ̀rọ̀ agbára rẹ̀ mú ohun gbogbo dúró. Lẹ́yìn tí ó ti ṣe ìwẹ̀nù ẹ̀ṣẹ̀ wa tan, ó wá jókòó ní ọwọ́ ọ̀tún Ọláńlá ní ọ̀kè."

3 Matiu 4:10 (BYO) "...Olúwa Ọlọ́run rẹ ni kí ìwọ kí ó fi orí balẹ̀ fún, òun nìkan ṣoṣo ni kí ìwọ máa sìn." Johanu 13:13 (BYO) "Ẹ̀yin ń pè mí ní 'Olùkọ́' àti 'Olúwa,' ẹ̀yin wí rere; bẹ́ẹ̀ ni mo jẹ́." Matiu 6:24 (BYO) "Kò sì í ẹnìkan tí ó lè sin ọ̀gá méjì. Òun yóò yà kórìíra ọ̀kan tí yóò fẹ́ràn èkejì, tàbí kí ó fi ara mọ́ ọ̀kan kí ó sì yan èkejì ní ìpọ̀sí. Ẹ̀yin kò lè sin Ọlọ́run àti owó papọ̀." Romu 14:8 (BYO) "Bí a bá wà láààyè, a wà láààyè fún Olúwa; bí a bá sì kú, a kú fún Olúwa. Nítorí náà, bí a wà láààyè, tàbí bí a kú, ti Olúwa ni àwa i ṣe." 1 Kọrinti 6:19–20 (BYO) "Tàbí, ẹ̀yin kò mọ̀ pé ara yín ni tẹmpili Ẹ̀mí Mímọ́, ti ń bẹ nínú yín, ti ẹ̀yin ti gbà lọ́wọ́ Ọlọ́run? Ẹ̀yin kì í ṣe ti ara yín, nítorí a ti rà yín ni iye kan. Nítorí náà ẹ yìn Ọlọ́run lógo nínú ara yín, àti nínú ẹ̀mí yín, tì í ṣe ti Ọlọ́run." *Ikú Ajẹ́rìíkú Polycarp* 9 (ANF 1): "Ọdún mẹ́rìndínláàádọ́rùn-ún ni mo ti ń sìn ín, kò sì ṣe mí ní ibi kankan rí: báwo wá ni mo ṣe lè sọ̀rọ̀ òdì sí Ọba mi àti Olùgbàlà mi?" (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1)

4 1 Johanu 3:8 (BYO) "...Nítorí èyí ni Ọmọ Ọlọ́run ṣe farahàn, kí ó lè pa iṣẹ́ èṣù run." Jakọbu 4:7 (BYO) "Nítorí náà, ẹ tẹríba fún Ọlọ́run. Ẹ kọ ojú ìjà sí èṣù, òun ó sì sá kúrò lọ́dọ̀ yín." Efesu 6:11 (BYO) "Ẹ gbé gbogbo ìhámọ́ra Ọlọ́run wọ̀, kí ẹyin lè kọ ojú ìjà sí àrékérekè èṣù." Hippolytus, *Àṣà Àwọn Aposteli* 21 (Easton): "Mo kọ̀ ọ́ sílẹ̀, Satani, àti gbogbo àwọn ìránṣẹ́ rẹ àti gbogbo iṣẹ́ rẹ." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti Easton) Tertullian, *De Spectaculis* 4 (ANF 3): "a ń jẹ́rìí ní gbangba pé a ti kọ èṣù sílẹ̀, àti ògo asán rẹ̀, àti àwọn angẹli rẹ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 3) Cyril ti Jerusalẹmu, *Ìkọ́ni Ìpìlẹ̀ Ìgbàgbọ́* 19 (Ti Àwọn Ohun Ìjìnlẹ̀ 1), 4–8 (NPNF2 7): "...a pàṣẹ fún ọ láti wí, pẹ̀lú apá rẹ tí o nà sí i bí ẹni pé ó wà níbẹ̀, 'Mo kọ̀ ọ́ sílẹ̀, Satani.' ... Léyìn náà, nínú gbólóhùn kejì a kọ́ ọ láti wí pé, 'àti gbogbo iṣẹ́ rẹ.'" (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 7)

5 Ìfihàn 5:13 (BYO) "...Kí a fi ìbùkún àti ọlá, àti ògo, àti agbára, fún Ẹni tí ó jókòó lórí ìtẹ́ àti fún Ọ̀dọ́-àgùntàn náà láé àti láéláé." 1 Timotiu 1:17 (BYO) "Ǹjẹ́ fún ọba ayérayé, àìdíbàjẹ́, àìrí, Ọlọ́run kan ṣoṣo, ni ọlá àti ògo wà fún láéláé. Àmín." Juda 25 (BYO) "tí Ọlọ́run ọlọ́gbọ́n nìkan ṣoṣo, Olùgbàlà wa, ní ògo àti ọlánlá, ìjọba àti agbára, nípasẹ̀ Jesu Kristi Olúwa wa, kí gbogbo ayé tó wà, nísinsin yìí àti títí láéláé! Àmín." Romu 16:27 (BYO) "kí ògo wà fún Ọlọ́run, ẹnìkan ṣoṣo tí ọgbọ́n í ṣe tirẹ̀ nípa Jesu Kristi títí láé! Àmín." "Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo": Gẹnẹsisi 14:18–20 (BYO) "Melkisedeki ọba Salẹmu sì mú oúnjẹ àti ọtí wáìnì jáde wá. Òun ni àlùfáà Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo. Ó sì súre fún Abramu, wí pé, "Ìbùkún ni fún Abramu ti Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo, Ẹni tí ó dá ọ̀run òun ayé. Ìbùkún sì ni fún Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo jùlọ, tí ó fi àwọn ọ̀tá rẹ lé ọ lọ́wọ́." Abramu sì fún un ní ìdámẹ́wàá ohun gbogbo." Marku 5:7 (BYO) "Ó sì kígbe ní ohùn rara wí pé, "Kí ní ṣe tèmi tìrẹ, Jesu Ọmọ Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo? Mo fi Ọlọ́run bẹ̀ ọ́ má ṣe dá mi lóró."" Luku 8:28 (BYO) "Nígbà tí ó rí Jesu, ó ké, ó wólẹ̀ níwájú rẹ̀, ó wí lóhùn rara, pé, "Kí ni mo ní í ṣe pẹ̀lú rẹ, Jesu, ìwọ Ọmọ Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo? Èmi bẹ̀ ọ́ má ṣe dá mi lóró."" Ìṣe àwọn Aposteli 16:17 (BYO) "Òun náà ni ó ń tọ Paulu àti àwa lẹ́hìn, ó sì ń kígbe, pé, "Àwọn ọkùnrin wọ̀nyí ni ìránṣẹ́ Ọlọ́run Ọ̀gá-ògo, tí ń kéde ọ̀nà ìgbàlà fún yin!""

6 Jakọbu 1:1 (BYO) "...Sí àwọn ẹ̀yà méjìlá tí ó fọ́n káàkiri, orílẹ̀-èdè: Àlàáfíà." 1 Peteru 1:1 (BYO) "...Sí àwọn àyànfẹ́ Ọlọ́run, ti wọ́n ń ṣe àtìpó ní àgbáyé, tiwọn tú káàkiri sí Pọntu, Galatia, Kappadokia, Asia, àti Bitinia..." Johanu 11:52 (BYO) "...ṣùgbọ́n fún àwọn ọmọ Ọlọ́run tí ó fọ́nká kiri, kí ó le kó wọn papọ̀, kí ó sì sọ wọ́n di ọ̀kan." Johanu 10:16 (BYO) "Èmi sì ní àwọn àgùntàn mìíràn, tí kì í ṣe agbo yìí: àwọn ni èmi yóò mú wá pẹ̀lú, wọn yóò sì gbọ́ ohùn mi; wọn ó sì jẹ́ agbo kan, olùṣọ́-àgùntàn kan." Ìṣe àwọn Aposteli 8:4 (BYO) "Àwọn tí wọ́n sì túká lọ sí ibi gbogbo ń wàásù ọ̀rọ̀ náà."

7 Danieli 2:41–44 (BYO) "Bí o ṣe rí i tí àtẹ́lẹsẹ̀ àti ọmọ ìka ẹsẹ̀ jẹ́ apá kan amọ̀ àti apá kan irin, bẹ́ẹ̀ ni ìjọba yóò ṣe pín; ṣùgbọ́n yóò sì ní agbára irin díẹ̀ nínú rẹ̀, bí ó ṣe rí i tí irin dàpọ̀ mọ́ amọ̀. Bí ọmọ ìka ẹsẹ̀ ṣe jẹ́ apá kan irin àti apá kan amọ̀, bẹ́ẹ̀ ni ìjọba yìí yóò lágbára lápákan tí kò sì ní lágbára lápákan. Gẹ́gẹ́ bí o ti rí i tí irin dàpọ̀ mọ́ amọ̀, báyìí ni àwọn ènìyàn yóò ṣe dàpọ̀ mọ́ ara wọn ní ti ìgbéyàwó, ṣùgbọ́n wọn kò ní wà ní ìṣọ̀kan, bí irin kò ṣe dàpọ̀ mọ́ amọ̀. "Ní àsìkò àwọn ọba náà, Ọlọ́run ọ̀run yóò gbé ìjọba èyí tí kò le è bàjẹ́ kalẹ̀, èyí tí a kò ní fi lé ẹlòmíràn lọ́wọ́. Yóò sì run gbogbo ìjọba, yóò sì mú wọn wá sí òpin, ṣùgbọ́n ìjọba yìí yóò dúró láéláé."" Danieli 7:7 (BYO) "Léyìn èyí, nínú ìran mi ní òru mo tún rí ẹranko kẹrin, ó dẹ́rùbà ni, ó dáyà fo ni, ó sì lágbára gidigidi. Ó ní eyín irin ńlá; ó ń jẹ, ó sì ń fọ́ túútúú, ó sì fi ẹsẹ̀ tẹ èyí tókù mọ́lẹ̀. Ó yàtọ̀ sí gbogbo àwọn ẹranko ti ìṣáájú, ó sì ní ìwo mẹ́wàá." Danieli 7:20 (BYO) "Bẹ́ẹ̀ ni mo sì fẹ́ mọ̀ nípa ìwo mẹ́wàá orí rẹ̀ àti nípa ìwo yòókù tí ó jáde, nínú èyí tí méta lára wọn ṣubú, ìwo tí ó ní ojú, tí ẹnu rẹ̀ ń sọ̀rọ̀ ìgbéraga." Danieli 7:24 (BYO) "Ìwo mẹ́wàá ni ọba mẹ́wàá tí yóò wá láti inú ìjọba yìí..." Ìfihàn 12:3 (BYO) "Àmì mìíràn sì hàn ní ọ̀run; sì kíyèsi i, dragoni pupa ńlá kan, tí ó ní orí méje àti ìwo mẹ́wàá, àti adé méje ní orí rẹ̀." Ìfihàn 13:1 (BYO) "Mo sì rí ẹranko kan ń ti inú Òkun jáde wá, ó ní ìwo mẹ́wàá

àti orí méje, lórí àwọn ìwo náà ni adé méje wà, ni orí kọ̀ọ̀kan ni orúkọ ọ̀rọ̀-òdì wà." Ìfihàn 17:3 (BYO) "Ó sì gbé mi nínú ẹ̀mí lọ sí aginjù: mo sì rí obìnrin kan ó jókòó lórí ẹranko aláwọ̀ òdòdó kan tí ó kún fún orúkọ ọ̀rọ̀-òdì, ó ní orí méje àti ìwo mẹ́wàá." Ìfihàn 17:7 (BYO) "Angẹli sì wí fún mi pé, "Nítorí kí ni ẹnu ṣe yà ọ́? Èmi ó sọ ti ìjìnlẹ̀ obìnrin náà fún ọ, àti ti ẹranko tí ó gùn, ti ó ní orí méje àti ìwo mẹ́wàá." Ìfihàn 17:12 (BYO) "Ìwo mẹ́wàá tí ìwọ sì rí ni ọba mẹ́wàá ni wọn, tí wọn kò ì ti gba ìjọba; ṣùgbọ́n wọn gba àṣẹ bí ọba pẹ̀lú ẹranko náà fún wákàtí kan." Ìfihàn 17:13 (BYO) "Àwọn wọ̀nyí ní inú kan, wọ́n yóò sì fi agbára àti ọlá wọn fún ẹranko náà." Ìfihàn 17:16–17 (BYO) "Àti ìwo mẹ́wàá tí ìwọ rí, àti ẹranko náà, àwọn wọ̀nyí ni yóò kórìíra àgbèrè náà, wọn ó sì sọ ọ́ di ahoro àti ẹni ìhòhò, wọn ó sì jẹ ẹran-ara rẹ̀, wọn ó sì fi iná sun ún pátápátá. Nítorí Ọlọ́run ti fi sínú ọkàn wọn láti mú ìfẹ́ rẹ̀ ṣẹ, láti ní inú kan, àti láti fi ìjọba wọn fún ẹranko náà, títí ọ̀rọ̀ Ọlọ́run yóò fi ṣẹ." Irenaeus, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* V.26.1 (ANF 1): "ọba mẹ́wàá tí yóò dìde nígbà náà, láàrín àwọn tí a ó pín ilẹ̀ ọba tí ń ṣàkóso [ayé] nísinsin yìí sí." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Hippolytus, *Lórí Kristi àti Aṣòdì sí Kristi* 25, 27–28 (ANF 5): "a pín ìwo mẹ́wàá ẹranko kẹ̀rin sórí ilẹ̀ ọba mẹ́wàá." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5) Lactantius, *Àwọn Ẹ̀kọ́ Àtọ̀runwá* VII.16 (ANF 7): "títí ọba mẹ́wàá yóò fi dìde ní àkókò kan náà, tí wọn yóò pín ayé, kì í ṣe láti ṣàkóso rẹ̀, bí kò ṣe láti jẹ ẹ́ run." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 7) *Ìwé Barnaba* 4 (ANF 1): "Ilẹ̀ ọba mẹ́wàá yóò jọba lórí ilẹ̀ ayé, ọba kékeré kan yóò sì dìde lẹ́yìn wọn, tí yóò rẹ mẹ́ta nínú àwọn ọba náà sílẹ̀ lábẹ́ ọ̀kan." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1)

8 1 Timotiu 4:14 (BYO) "Má ṣe àìnáání ẹ̀bùn tí ń bẹ lára rẹ, èyí tí a fi fún ọ nípa ìsọtẹ́lẹ̀ pẹ̀lú ìgbọ́wọ́lé àwọn alàgbà." 2 Timotiu 1:6 (BYO) "Nítorí ìdí èyí ni mo ṣe ń ran ọ létí pé kí ó máa rú ẹ̀bùn Ọlọ́run sókè èyí ti ń bẹ nínú rẹ nípa ìgbọ́wọ́lé mi." 1 Timotiu 5:22 (BYO) "Má ṣe fi ìkánjú gbe ọwọ́ lé ẹnikẹ́ni, bẹ́ẹ̀ ni kí ó má sì ṣe jẹ́ alábápín nínú ẹ̀ṣẹ̀ àwọn ẹlòmíràn, pa ara rẹ mọ́ ní ìwà mímọ́." Ìṣe àwọn Aposteli 6:6 (BYO) "Ẹni tí wọn mú dúró níwájú àwọn Aposteli; nígbà tí wọ́n sì gbàdúrà, wọ́n gbé ọwọ́ lé wọn." Ìṣe àwọn Aposteli 13:3 (BYO) "Nígbà tí wọ́n sì ti gbààwẹ̀, tí wọn sì ti gbàdúrà, wọ́n gbé ọwọ́ lé wọn, wọ́n sì rán wọn lọ." Ìṣe àwọn Aposteli 14:23 (BYO) "Nígbà tí wọ́n sì ti yan àwọn alàgbà fún olúkúlùkù ìjọ, tí wọn sì ti fi àwẹ̀ gbàdúrà, wọn fi wọ́n lé Olúwa lọ́wọ́, ẹni tí wọn gbàgbọ́." Titu 1:5 (BYO) "...kí o yan àwọn alàgbà ní ìlú kọ̀ọ̀kan gẹ́gẹ́ bí mo ṣe darí rẹ̀." Hippolytus, *Àṣà Àwọn Aposteli* 2 (Easton): "àwọn bíṣọ́ọ̀bù yóò gbé ọwọ́ wọn lé e, ìgbìmọ̀ àwọn alàgbà yóò sì dúró nítòsí ní ìdákẹ́jẹ́ẹ́." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti Easton)

9 1 Clement 42 (ANF 1): "wọ́n yan àwọn àkóso [iṣẹ́ wọn], lẹ́yìn tí wọ́n ti kọ́kọ́ dán wọn wò nípasẹ̀ Ẹ̀mí, láti jẹ́ bíṣọ́ọ̀bù àti díákónì fún àwọn tí yóò gbàgbọ́ lẹ́yìn náà." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) 1 Clement 44: "wọ́n yan àwọn [òjíṣẹ́] tí a ti mẹ́nu bà náà, lẹ́yìn náà wọn sì fúnni ní ìlànà pé, nígbà tí àwọn wọ̀nyí bá sùn, kí àwọn ọkùnrin mìíràn tí a ti fọwọ́ sí rọ́pò wọn ninú iṣẹ́ ìránṣẹ́ wọn." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Irenaeus, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* III.3.1 (ANF 1): "a wà ní ipò láti ka àwọn tí àwọn aposteli fi jẹ bíṣọ́ọ̀bù nínú àwọn ìjọ, àti láti [fi hàn] ìtẹ̀léra àwọn ènìyàn wọ̀nyí títí dé àkókò tiwa." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) III.3.3: "Nígbà náà, àwọn aposteli alábùkún, lẹ́yìn tí wọ́n ti dá Ìjọ sílẹ̀ tí wọ́n sì ti gbé e ró, fi oyè bíṣọ́ọ̀bù lé Linu lọ́wọ́." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Tertullian, *Ìlànà Lòdì sí Àwọn Aládàámọ̀* 32 (ANF 3): "kí wọ́n ṣí ìwé àkájọ àwọn bíṣọ́ọ̀bù wọn sílẹ̀, tí ó ń sọ̀kalẹ̀ wá ní ìtẹ̀léra tí ó tọ́ láti ìbẹ̀rẹ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 3) Eusebius, *Ìtàn Ìjọ* III.4 (Linu) (NPNF2 1): "...Linu, ẹni tí ó mẹ́nu bà nínú Ìwé Kejì sí Timotiu gẹ́gẹ́ bí alábàákẹ́gbẹ́ rẹ̀ ní Romu, ni arọ́pò Peteru nínú oyè bíṣọ́ọ̀bù ìjọ tí ó wà níbẹ̀, gẹ́gẹ́ bí a ti fi hàn tẹ́lẹ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 1) III.22 (Evodius): "Ní àkókò yìí, a mọ Ignatius gẹ́gẹ́ bí bíṣọ́ọ̀bù kejì ti Antioku, Evodius ni ó sì ti jẹ́ ẹni

àkọ́kọ́.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 1) III.36 (Ignatius): “...Ignatius, ẹni tí a yàn ní bíṣọ́ọ̀bù Antioku, ẹni kejì ní ìtẹ̀léra lẹ́yìn Peteru, ẹni tí ọ̀pọ̀lọpọ̀ èníyàn ṣì ń kókìkí òkìkí rẹ̀.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 1) Cyprian, *Ìwé* 26.1 (ANF 5; Oxford 33): “a fi Ìjọ lélẹ̀ lórí àwọn bíṣọ́ọ̀bù, gbogbo iṣẹ́ Ìjọ ni ó sì wà lábẹ́ àkóso àwọn olórí kan náà wọ̀nyí.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5)

10 Matiu 10:1–4 (BYO) “Jesu sì pe àwọn ọmọ-ẹ̀yìn rẹ̀ méjìlá sí ọ̀dọ̀; ó fún wọn ní àṣẹ láti lé ẹ̀mí àìmọ́ jáde àti láti ṣe ìwòsàn àárùn àti àìsàn gbogbo. Orúkọ àwọn aposteli méjèèjìlá náà ni wọ̀nyí: ẹni àkọ́kọ́ ni Simoni ẹni ti a ń pè ni Peteru àti arákùnrin rẹ̀ Anderu; Jakọbu ọmọ Sebede àti arákùnrin rẹ̀ Johanu. Filipi àti Bartolomeu; Tomasi àti Matiu agbowó òde; Jakọbu ọmọ Alfeu àti Taddeu; Simoni ọmọ ẹgbẹ́ Sealoti, Judasi Iskariotu, ẹni tí ó da Jesu.” Luku 6:13 (BYO) “Nígbà tí ilẹ̀ sì mọ́, ó pe àwọn ọmọ-ẹ̀yìn rẹ̀; nínú wọn ni ó sì yan méjìlá, tí ó sì sọ ní aposteli:” (Àwọn Méjìlá). Galatia 1:1 (BYO) “Paulu, aposteli tí a rán kì í ṣe láti ọ̀dọ̀ èníyàn wá, tàbí nípa èníyàn, ṣùgbọ́n nípa Jesu Kristi àti Ọlọ́run Baba, ẹni tí ó jí i dìde kúrò nínú òkú.” Ìṣe àwọn Aposteli 9:15 (BYO) “Ṣùgbọ́n Olúwa wí fún un pé, “Máa lọ; nítorí ohun èlò ààyò ni òun jẹ́ fún mi, láti gbé orúkọ mi lọ sí iwájú àwọn aláìkọlà, àti àwọn ọba, àti àwọn ọmọ Israẹli.” Galatia 2:9 (BYO) “Jakọbu, Peteru, àti Johanu, àwọn ẹni tí ó dàbí ọ̀wọ́n, fún èmi àti Barnaba ni ọwọ́ ọ̀tún ìdàpọ̀ nígbà tí wọ́n rí oore-ọ̀fẹ́ tí a fi fún mi, wọ́n sì gbà pé kí àwa náà tọ àwọn aláìkọlà lọ, nígbà ti àwọn náà lọ sọ́dọ̀ àwọn Júù.” (Paulu). Luku 10:1 (BYO) “Lẹ́yìn nǹkan wọ̀nyí, Olúwa sì yan méjìléláàádọ́rin ọmọ-ẹ̀yìn mìíràn pẹ̀lú, ó sì rán wọn ní méjì méjì lọ ṣáájú rẹ̀, sí gbogbo ìlú àti ibi tí òun tìkára rẹ̀ yóò sì dé.” Luku 10:16 (BYO) “Ẹni tí ó bá gbọ́ tiyín, ó gbọ́ tèmi. Ẹni tí ó bá sì kọ́ yín, ó kọ̀ mi. Ẹni tí ó bá sì kọ̀ mi, ó kọ ẹni tí ó rán mi.” Eusebius, *Ìtàn Ìjọ* I.12 (NPNF2 1), nípa Àwọn Àádọ́rin: “Wọ́n wí pé Taddeu pẹ̀lú jẹ́ ọ̀kan nínú wọn...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 1)

11 1 Timotiu 3:1 (BYO) “Òtítọ́ ni ọ̀rọ̀ náà, bí ẹnìkan bá fẹ́ ipò alábojútó, iṣẹ́ rere ni ó ń fẹ́.” 1 Timotiu 3:2–7 (BYO) “Ǹjẹ́ alábojútó yẹ kí ó jẹ́ aláìlẹ́gàn, ọkọ aya kan, olùṣọ́ràn, aláìrékọjá, oníwà rere, olùfẹ́ àlejò ṣíṣe, ẹni tí ó lè ṣe olùkọ́. Kí ó má jẹ́ ọ̀mùtí, tàbí oníjàgídíjàgan, tàbí olójúkòkòrò, bí kò ṣe onísùúrù, kí ó má jẹ́ oníjà, tàbí olùfẹ́ owó. Ẹni tí ó káwọ́ ilé ara rẹ̀ gírígírí, tí ó mú àwọn ọmọ rẹ̀ tẹríba pẹ̀lú ìwà àgbà gbogbo. Ṣùgbọ́n bí ènìyàn kò bá mọ̀ bí a ti ń ṣe ìkáwọ́ ilé ara rẹ̀, òun ó ha ti ṣe lè tọ́jú ìjọ Ọlọ́run? Kí ó má jẹ́ ẹni tuntun ti ó ṣẹ̀ṣẹ̀ gbàgbọ́, kí ó má ba à gbéraga, a sì ṣubú sínú ẹ̀bi èṣù. Ó sì yẹ kí ó ni ẹ̀rí rere pẹ̀lú lọ́dọ̀ àwọn tí ń bẹ lóde; kí ó má ba à bọ́ sínú ẹ̀gàn àti sínú ìdẹ̀kùn èṣù.” Titu 1:7–9 (BYO) “Alábojútó jẹ́ ẹni tí a gbé iṣẹ́ Ọlọ́run lé lọ́wọ́, nítorí náà, kò gbọdọ̀ ní àbùkù kankan tàbí agbéraga, oníjà, kò gbọdọ̀ jẹ́ ọ̀mùtí tàbí alágídí tàbí olójúkòkòrò. Wọ́n ní láti jẹ́ olùfẹ́ àlejò ṣíṣe, olùfẹ́ ohun tí ó dára. Wọ́n ní láti jẹ́ ẹni tí ó kò ara rẹ̀ ní ìjánu, ẹni dúró ṣinṣin, ọlọ́kàn mímọ́, àti ẹni oníwàtítọ́. Ó gbọdọ̀ di ẹ̀kọ́ nípa ìdúró ṣinṣin mú dáradára gẹ́gẹ́ bí ó ti kọ́ ọ, kí ó lè fi ẹ̀kọ́ tí ó yè kooro kọ́ àwọn ẹlòmíràn. Nípa èyí, yóò lè fi ìdí òtítọ́ múlẹ̀ fún àwọn alátakò.” Ìṣe àwọn Aposteli 20:28 (BYO) “Ẹ kíyèsára yin, àti sí gbogbo agbo tí Ẹ̀mí Mímọ́ fi yín ṣe alábojútó rẹ̀, láti máa tọ́jú ìjọ Ọlọ́run, tí ó tí fi ẹ̀jẹ̀ rẹ̀ rà.” Filipi 1:1 (BYO) “Paulu àti Timotiu, àwọn ìránṣẹ́ Jesu Kristi, Sí gbogbo àwọn ènìyàn mímọ́ nínú Kristi Jesu tí ó wà ní Filipi, pẹ̀lú àwọn alábojútó àti àwọn díákónì:” 1 Peteru 5:1–4 (BYO) “Àwọn alàgbà tí ń bẹ láàrín yín ni mo gbànímọ̀ràn, èmi ẹni tí ń ṣe alàgbà bí ẹ̀yin, àti ẹlẹ́rìí ìyà Kristi, àti alábápín nínú ògo tí a ó fihàn. Ẹ máa tọ́jú agbo Ọlọ́run tí ń bẹ láàrín yín, ẹ máa bojútó o, kì í ṣe àfipáṣe, bí kò ṣe tìfẹ́tìfẹ́; kó má sì jẹ́ fún èrè ìjẹkújẹ, bí kò ṣe pẹ̀lú ìpinnu tí ó múra tan. Bẹ́ẹ̀ ni kì í ṣe bí ẹni tí ń lo agbára lórí ìjọ, ṣùgbọ́n kí ẹ ṣe ara yín ní àpẹẹrẹ fún agbo. Nígbà tí Olórí Olùṣọ́-àgùntàn bá sì fi ara hàn, ẹ̀yin ó gba adé ògo ti kì í sá.” Ignatius, *Sí Àwọn Ará Efesu* 6 (ANF 1): “ó yẹ kí a máa wo bíṣọ́ọ̀bù gẹ́gẹ́ bí a ó ti máa wo Olúwa fúnra rẹ̀.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) *Sí Àwọn Ará Magnesia* 6: “bíṣọ́ọ̀bù yín ń ṣe àkóso ní ipò Ọlọ́run, àwọn alàgbà

yín sì wà ní ipò ìpéjọpọ̀ àwọn aposteli.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) *Sí Àwọn Ará Tralles* 3: “Bákan náà, kí gbogbo ènìyàn bọ̀wọ̀ fún àwọn díákónì gẹ́gẹ́ bí ẹni tí Jesu Kristi yàn, àti fún bíṣọ́ọ̀bù gẹ́gẹ́ bí Jesu Kristi, ẹni tí í ṣe Ọmọ Baba, àti fún àwọn alàgbà gẹ́gẹ́ bí ìgbìmọ̀ Ọlọ́run, àti ìpéjọpọ̀ àwọn aposteli. Láìsí àwọn wọ̀nyí, kò sí Ìjọ.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) *Sí Àwọn Ará Smirna* 8: “Níbikíbi tí bíṣọ́ọ̀bù bá farahàn, níbẹ̀ ni kí ọ̀pọ̀ [ènìyàn] pẹ̀lú wà; gẹ́gẹ́ bí, níbikíbi tí Jesu Kristi bá wà, níbẹ̀ ni Ìjọ Kátólîkì wà.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1)

12 Matiu 13:52 (BYO) “Ó wí fún wọn pé, “Nítorí náà ni olúkúlùkù olùkọ́ òfin tí ó ti di ọmọ-ẹ̀yìn ní ìjọba ọ̀run ṣe dàbí ọkùnrin kan tí í ṣe baálé ilé, tí ó mú ìṣúra tuntun àti èyí tí ó ti gbó jáde láti inú yàrá ìṣúra rẹ̀.”” Matiu 23:34 (BYO) “Nítorí náà èmi yóò rán àwọn wòlîì àti àwọn ọlọ́gbọ́n ọkùnrin tí ó kún fún ẹ̀mí mímọ́, àti àwọn akọ̀wé...” Esra 7:6 (BYO) “Esra yìí sì gòkè wá láti Babeli. Olùkọ́ tí ó ní ìmọ̀ ìjìnlẹ̀ nípa òfin Mose, èyí tí Olúwa, Ọlọ́run Israẹli, ti fi fún wọn. Ọba sì fi gbogbo ohun tí ó béèrè fún un, nítorí ọwọ́ Olúwa Ọlọ́run wà lára rẹ̀.” Esra 7:10 (BYO) “Esra ti fi ara rẹ̀ jì fún kíkọ́ àti pípa òfin Olúwa mọ́, ó sì ń kọ́ òfin àti ìlànà Mose ní Israẹli.” Habakuku 2:2 (BYO) “Nígbà náà ni Olúwa dáhùn pé, “Kọ ìṣípayá náà sílẹ̀ kí o sì fi hàn ketekete lórí wàláà kí ẹni tí ń kà á, lè máa sáré.” Jeremiah 30:2 (BYO) “Báyìí ni Olúwa Ọlọ́run Israẹli wí, pé: ‘Ìwọ kọ gbogbo ọ̀rọ̀ tí mo ti bá ọ sọ sínú ìwé kan.” Ìfihàn 1:11 (BYO) “Ó ń wí pé, “Kọ́ ìwé rẹ̀, ohun tí ìwọ rí, kí ó sí fi ránṣẹ́ sí àwọn ìjọ méje; sí Efesu, àti sí Smirna, àti sí Pargamu, àti sí Tiatira, àti sí Sardi, àti sí Filadelfia, àti sí Laodikea.”” Ìfihàn 1:19 (BYO) “Kọ̀wé nítorí náà ohun tí ìwọ ti rí, àti ti ohun tí ń bẹ, àti ti ohun tí yóò hù léyìn èyí;”

13 Efesu 4:11 (BYO) “Nítorí náà ó sì ti fi àwọn kan fún ni bí aposteli; àti àwọn mìíràn bí i wòlîì; àti àwọn mìíràn bí efangelisti, àti àwọn mìíràn bí olùṣọ́-àgùntàn àti olùkọ́ni.” Romu 12:4–8 (BYO) “Nítorí gẹ́gẹ́ bí àwa ti ní èyà púpọ̀ nínú ara kan, tí gbogbo èyà kò sì ní iṣẹ́ kan náà, bẹ́ẹ̀ ni àwa, tí a jẹ́ púpọ̀, a jẹ́ ara kan nínú Kristi, àti olúkúlùkù èyà ara ọmọnìkejì rẹ̀. Ǹjẹ́ bí àwa sì ti ń rí ọ̀tọ̀ọ̀tọ̀ ẹ̀bùn gbà gẹ́gẹ́ bí oore-ọ̀fẹ́ tí a fi fún wa, bí ó ṣe ìsọtẹ́lẹ̀ ni, kí a máa sọtẹ́lẹ̀ gẹ́gẹ́ bí ìwọ̀n ìgbàgbọ́; tàbí iṣẹ́ ìránṣẹ́, kí a kọjú sí iṣẹ́ ìránṣẹ́ wa tàbí ẹni tí ń kọ́ni, kí ó kọjú sí kíkọ́. Tàbí ẹni tí ó ń gbani níyànjú, sí ìgbìyànjú; ẹni tí ń fi fún ni kí ó máa fi inú kan ṣe é; ẹni tí ń ṣe olórí, kí ó máa ṣe é ní ojú méjèèjì; ẹni tí ń ṣàánú, kí ó máa fi inú dídùn ṣe é.” 1 Kọrinti 12:4–11 (BYO) “Ǹjẹ́ onírúurú ẹ̀bùn ni ó wà, ṣùgbọ́n Ẹ̀mí kan náà ni o ń pín wọn. Onírúurú iṣẹ́ ìránṣẹ́ ni ó sì wà, ṣùgbọ́n Ọlọ́run kan náà sì ni. Onírúurú iṣẹ́ ìránṣẹ́ ni ó sì wà, ṣùgbọ́n Ọlọ́run kan náà ni ẹni tí ń ṣiṣẹ́ gbogbo wọn nínú gbogbo wọn. Ṣùgbọ́n à ń fi ẹ̀bùn Ẹ̀mí fún olúkúlùkù ènìyàn láti fi jèrè. Ẹ̀mí Mímọ́ lè fún ẹnìkan ní ọgbọ́n láti lè fún ènìyàn nímọ̀ràn, ẹlòmíràn ní ẹ̀bùn láti sọ̀rọ̀ pẹ̀lú ìmọ̀ ńlá. Láti ọ̀dọ̀ Ẹ̀mí Mímọ́ kan náà ni èyí ti wá. Ó fi ẹ̀bùn ìgbàgbọ́ fún ẹlòmíràn, ẹlòmíràn ló sì fi agbára ìwòsàn fún nípa Ẹ̀mí Mímọ́ kan náà. Ó fi agbára fún àwọn mìíràn láti ṣe àwọn iṣẹ́ ìyanu. Ó fún àwọn mìíràn lágbára láti sọ àsọtẹ́lẹ̀ àti láti wàásù pẹ̀lú ìmísí. Bákan náà ló fún àwọn kan lẹ́bùn láti mọ ìyàtọ̀ láàrín àwọn ẹ̀mí. Ó fún àwọn ẹlòmíràn ní ẹ̀bùn àti agbára láti lè sọ èdè tí wọn kò mọ̀. Bákan náà ó fún àwọn ẹlòmíràn lágbára láti mọ̀ àti láti túmọ̀ èdè tí wọn kò gbọ́ rí. Àní, Ẹ̀mí kan ṣoṣo ní ń fún ni ní gbogbo ẹ̀bùn àti agbára wọ̀nyí. Òun ni ẹni tí ń ṣe ìpinnu ẹ̀bùn tí ó yẹ láti fún ẹnìkọ̀ọ̀kan.” 1 Kọrinti 12:28–29 (BYO) “Ọlọ́run sì gbé àwọn mìíràn kalẹ̀ nínú ìjọ, èkínní àwọn aposteli, èkejì àwọn wòlîì, ẹ̀kẹta àwọn olùkọ́ni, léyìn náà, àwọn tó ń ṣiṣẹ́ ìyanu, léyìn náà àwọn tí ó ní ẹ̀bùn ìmúláradá, àwọn olùrànlọ́wọ́ àti àwọn agbani nímọ̀ràn, àwọn tí ń sọ onírúurú èdè. Ǹjẹ́ gbogbo ènìyàn ni ó jẹ́ aposteli bi? Tàbí gbogbo ènìyàn ni wòlîì bí? Ṣe gbogbo ènìyàn ní olùkọ́ni? Ṣé gbogbo ènìyàn ló ní agbára láti ṣe iṣẹ́ ìyanu bí?” 1 Kọrinti 7:7 (BYO) “Ó wù mí kí olúkúlùkù dàbí èmi, ṣùgbọ́n gbogbo ènìyàn kò le jẹ́ bákan náà, Ọlọ́run fún olúkúlùkù ènìyàn ní ẹ̀bùn tirẹ̀, ọkan bí irú èyí àti èkejì bí irú òmíràn.” 1 Peteru 4:10–11 (BYO) “Bí

olúkúlùkù ti rí ẹ̀bùn gbà, bẹ́ẹ̀ ni kí ẹ máa ṣe ìpín fún ni rẹ̀ láàrín ara yín, bí ìríjú rere tí onírúurú oore-ọ̀fẹ́ Ọlọ́run. Bí ẹnikẹ́ni ba ń sọ̀rọ̀, kí o máa sọ bí ọ̀rọ̀ Ọlọ́run, bí ẹnikẹ́ni bá ń ṣe iṣẹ́ ìránṣẹ́, kí ó ṣe é bí agbára tí Ọlọ́run fi fún un, kí a lè máa yin Ọlọ́run lógo ní ohun gbogbo nípa Jesu Kristi, ẹni tí ògo àti ìjọba wà fún láé àti láéláé. Àmín." 1 Clement 41 (ANF 1): "Ẹ̀yin ará, kí olúkúlùkù yín máa dúpẹ́ lọ́wọ́ Ọlọ́run ní ipò tirẹ̀ ... láìkọjá ìlànà iṣẹ́ ìránṣẹ́ tí a là sílẹ̀ fún un." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) *Didache* 15.1 (ANF 7): "Nítorí náà, ẹ yan bíṣọ́ọ̀bù àti díákónì fún ara yín, tí ó yẹ fún Olúwa, àwọn ọkùnrin onírẹ̀lẹ̀, tí wọn kì í ṣe olùfẹ́ owó, olóòtítọ́, tí a sì ti dán wò; nítorí àwọn pẹ̀lú ń ṣe iṣẹ́ ìsìn àwọn wòlíì àti àwọn olùkọ́ fún yín." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 7)

14 Matiu 16:18–19 (BYO) "...Èmi yóò fún ní àwọn kọ́kọ́rọ́ ìjọba Ọ̀run; ohun tí ìwọ bá dè ní ayé, òun ni a ó dè ní ọ̀run. Ohunkóhun tí ìwọ bá sì tú ní ayé yìí, a ó sì tú ní ọ̀run." Matiu 18:18 (BYO) "Lóòótọ́ ni mo wí fún yín, ohunkóhun tí ẹ̀yin bá dè ní ayé, ni a dè ní ọ̀run. Ohunkóhun ti ẹ̀yin bá sì ti tú ni ayé, á ò tú u ní ọ̀run." Johanu 20:21–23 (BYO) "Nítorí náà, Jesu sì tún wí fún wọn pé, "Àlàáfíà fún yín: gẹ́gẹ́ bí Baba ti rán mi, bẹ́ẹ̀ ni èmi sì rán yín." Nígbà tí ó sì ti wí èyí tan, ó mí sí wọn, ó sì wí fún wọn pé, "Ẹ gba Ẹ̀mí Mímọ́! Ẹ̀ṣẹ̀ ẹnikẹ́ni tí ẹ̀yin bá fi jì, a fi jì wọ́n; ẹ̀ṣẹ̀ ẹnikẹ́ni tí ẹ̀yin bá dádúró, a dá wọn dúró."" Isaiah 22:22 (BYO) "Èmi yóò sì fi kọ́kọ́rọ́ ilé e Dafidi lé e ní èjìká; ohunkóhun tí ó bá ṣí, ẹnikẹ́ni kì yóò lè ti, ohunkóhun tí ó bá sì tì, ẹnikẹ́ni kì yóò le è ṣí." Ìfihàn 1:18 (BYO) "Èmi ni ẹni tí ó ń bẹ láààyè, tí ó sì ti kú; sì kíyèsi i, èmi sì ń bẹ láààyè sí i títí láé! Mo sì ní kọ́kọ́rọ́ ikú àti ti ipò òkú lọ́wọ́." Ìfihàn 3:7 (BYO) "Àti sí angẹli Ìjọ ni Filadelfia kọ̀wé. Ọ̀rọ̀ wọ̀nyí ni ẹni tí ó jẹ́ mímọ́ náà wí, ẹni tí ó ṣe olóòtítọ́, ẹni tí ó ní kọ́kọ́rọ́ Dafidi, ẹni tí ó ṣí, tí kò sí ẹni tí yóò tì; ẹni tí o sì tì, tí kò sì ẹni tí yóò ṣí i." Àwọn aṣípò: Ìṣe àwọn Aposteli 1:20–26 (BYO) "Peteru sì wí pé, "Nítorí a ti kọ ọ́ nípa rẹ̀ nínú Ìwé Saamu pé, " 'Jẹ́ ki ibùgbé rẹ̀ di ahoro, kí ẹnikẹ́ni má ṣe gbé inú rẹ̀,' àti, " 'Ipò rẹ̀ ni kí ẹlòmíràn kí ó gbà.' Nítorí náà, ó di dandan láti yan ọkan nínú àwọn ọkùnrin wọ̀nyí ti ń bá wa rìn ni gbogbo àkókò tí Jesu Olúwa ń wọlé, tí ó sì jáde láàrín wa. Bẹ́ẹ̀ láti ìgbà bamitiisi Johanu títí ó fi di ọjọ́ náà ti a gbe é lọ sókè kúrò lọ́dọ̀ wa. Ó yẹ kí ọkan nínú àwọn wọ̀nyí ṣe ẹlẹ́rìí àjíǹde rẹ̀ pẹ̀lú wa." Wọn sì yan àwọn méjì, Josẹfu tí a ń pè ní Barsaba (ẹni tí a sọ àpèlé rẹ̀ ni Justu) àti Mattia. Wọn sì gbàdúrà, wọn sì wí pé, "Olúwa, ìwọ mọ ọkàn gbogbo ènìyàn, fihàn wá nínú àwọn méjì yìí, èwo ni ìwọ yàn kí ó lè gba ipò nínú iṣẹ́ ìránṣẹ́ aposteli yìí, èyí tí Judasi kúrò nínú rẹ̀, ki òun kí ó lè lọ sí ipò ti ara rẹ̀." Wọ́n sì dìbò fún wọn; ìbò sí mú Mattia; a sì kà á mọ́ àwọn aposteli mọ́kànlá." 2 Timotiu 2:2 (BYO) "Àwọn ohun ti ìwọ ti gbọ́ lọ́dọ̀ mi níwájú ẹlẹ́rìí púpọ̀, àwọn náà ni kí ìwọ fi lé àwọn olóòtítọ́ ènìyàn lọ́wọ́, àwọn ti yóò lè máa kọ́ àwọn ẹlòmíràn pẹ̀lú." Titu 1:5 (BYO) "Ìdí tí mo fi fi ọ́ sílẹ̀ ní Krete ni pé kí o lè ṣe àṣepé àwọn iṣẹ́ tó ṣẹ́kù. Mo sì ń rọ ọ́ kí o yan àwọn alàgbà ní ìlú kọ̀ọ̀kan gẹ́gẹ́ bí mo ṣe darí rẹ̀." Origen, *Àlàyé lórí Matiu* XII.10–11, 14 (ANF 9): "Ṣé Peteru nìkan ni Olúwa fi kọ́kọ́rọ́ ìjọba ọ̀run fún, tí kò sì sí ẹlòmíràn nínú àwọn alábùkún tí yóò gbà wọ́n?" àti "ẹ jẹ́ kí a wò ó ní ìtumọ̀ wo ni a fi sọ fún Peteru, àti fún gbogbo Peteru, pé, 'Èmi yóò fún ọ ní kọ́kọ́rọ́ ìjọba ọ̀run.'" (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 9) Cyprian, *Lórí Ìṣọ̀kan Ìjọ* 4–5 (ANF 5): "ó fún gbogbo àwọn aposteli, léyìn àjíǹde rẹ̀, ní agbára tí ó dọ́gba"; "Oyè bíṣọ́ọ̀bù jẹ́ ọkan, apá kọ̀ọ̀kan rẹ̀ ni olúkúlùkù dì mú fún odindi rẹ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5)

15 Johanu 7:16 (BYO) "Jesu dáhùn, ó sì wí pé, "Ẹ̀kọ́ mi kì í ṣe tèmi, bí kò ṣe ti ẹni tí ó rán mi." Johanu 12:49–50 (BYO) "Nítorí èmi kò dá ọ̀rọ̀ sọ fún ara mi, ṣùgbọ́n Baba tí ó rán mi, ni ó ti fún mi ní àṣẹ, ohun tí èmi ó sọ, àti èyí tí èmi ó wí. Èmi sì mọ̀ pé ìyè àìnípẹ̀kun ni òfin rẹ̀, nítorí náà, àwọn ohun tí mo bá wí, gẹ́gẹ́ bí Baba ti sọ fún mi, bẹ́ẹ̀ ni mo wí!" Johanu 14:24 (BYO) "Ẹni tí kò fẹ́ràn mi ni kò pa ọ̀rọ̀ mi mọ́. Ọ̀rọ̀ tí ẹ̀yin ń gbọ́ kì í ṣe ti èmi, ṣùgbọ́n ti Baba tí ó rán mi." Johanu 17:8 (BYO) "Nítorí ọ̀rọ̀ tí ìwọ fi fún mi, èmi ti fi fún wọn, wọ́n sì ti gbà á, wọ́n sì ti

mọ̀ nítòótọ́ pé, lọ́dọ̀ rẹ ni mo ti jáde wá, wọ́n sì gbàgbọ́ pé ìwọ ni ó rán mi." Matiu 28:20 (BYO) "Ẹ kọ́ wọn láti máa kíyèsi ohun gbogbo èyí tí mo ti pàṣẹ fún yín. Nítorí èmi wà pẹ̀lú yín ní ìgbà gbogbo títí tí ó fi dé òpin ayé." Juda 3 (BYO) "...láti máa jà fitafita fún ìgbàgbọ́, tí a ti fi lé àwọn ènìyàn mímọ́ lọ́wọ́ ní ẹ̀ẹ̀kan ṣoṣo." 2 Timotiu 1:13 (BYO) "Ohun tí ó gbọ́ láti ọ̀dọ̀ mi, pa a mọ́ gẹ́gẹ́ bí àpẹẹrẹ ẹ̀kọ́ rere ninú ìgbàgbọ́ àti ìfẹ́ Kristi Jesu." Heberu 2:3 (BYO) "kín ni ohun náà tí ó mú wa lérò pé a lè bọ́ kúrò ninú ìjìyà bí a kò bá náání ìgbàlà ńlá yìí? Ìgbàlà tí Olúwa fúnra rẹ̀ kọ́kọ́ kéde, èyí tí a sì fi ìdí rẹ̀ múlẹ̀ fún wa láti ọwọ́ àwọn tí ó gbọ́ ọ̀rọ̀ náà lénu rẹ̀."

16 2 Kọrinti 2:17 (BYO) "Nítorí àwa kò dàbí àwọn ọ̀pọ̀lọpọ̀, tí ń fi ọ̀rọ̀ Ọlọ́run ṣòwò jẹun..." 2 Kọrinti 4:2 (BYO) "ṣùgbọ́n àwa tí kọ gbogbo ohun ìkọ̀kọ̀ tí ó ní ìtìjú sílẹ̀, àwa kò rìn ní ẹ̀tàn, bẹ́ẹ̀ ni àwa kò fi ọwọ́ ẹ̀tàn mú ọ̀rọ̀ Ọlọ́run; ṣùgbọ́n nípa fífi òtítọ́ hàn, àwa ń fi ara wa le ẹ̀rí ọkàn olúkúlùkù ènìyàn lọ́wọ́ níwájú Ọlọ́run." 2 Peteru 3:16 (BYO) "Bí ó tí ń sọ̀rọ̀ nǹkan wọ̀nyí pẹ̀lú nínú ìwé rẹ̀ gbogbo nínú èyí ti ohun mìíràn sọ̀rọ̀ láti yé ni gbé wà, èyí ti àwọn òpè àti àwọn alàìdúró níbìkan ń lo, bí wọ́n ti ń lo ìwé mímọ́ ìyókù, sí ìparun ara wọn." Jeremiah 8:8 (BYO) " 'Báwo ni ẹ̀yin ṣe lè wí pé, "Àwa gbọ́n, nítorí a ní òfin Olúwa," nígbà tí ó jẹ́ pé kálámù èké àwọn akọ̀wé ti àwọn sọ ọ́ di ẹ̀tàn." Galatia 1:7 (BYO) "Nítòótọ́, kò sí ìyìnrere mìíràn bí ó tilẹ̀ ṣe pé àwọn kan wà, tí ń yọ yín lénu, tí wọ́n sì ń fẹ́ yí ìyìnrere Kristi padà." Deuteronomi 4:2 (BYO) "Ẹ má ṣe fi kún àwọn ohun tí mo pàṣẹ fún un yín, ẹ kò sì gbọ̀dọ̀ yọ kúrò nínú wọn, ṣùgbọ́n ẹ pa òfin Olúwa Ọlọ́run yín tí mo fún un yín mọ́." Ìfihàn 22:18–19 (BYO) "Èmi kìlọ̀ fún olúkúlùkù ẹni tó ń gbọ́ ọ̀rọ̀ ìsọtẹ́lẹ̀ inú ìwé yìí pé, bí ẹnikẹ́ni ba fi kún wọn, Ọlọ́run yóò fi kún àwọn ìyọnu tí a kọ sínú ìwé yìí fún un. Bí ẹnikẹ́ni bá sì mú kúrò nínú ọ̀rọ̀ ìwé ìsọtẹ́lẹ̀ yìí, Ọlọ́run yóò sì mú ipa tirẹ̀ kúrò nínú ìwé ìyè, àti kúrò nínú ìlú mímọ́ náà, àti kúrò nínú àwọn ohun tí a kọ sínú ìwé yìí." Irenaeus, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* I.8.1 (ANF 1): àwọn aládàámọ̀ ń lo Ìwé Mímọ́ bí ẹni tí yóò mú ère ọba kan tí a fi òkúta iyebíye ṣe ọ̀ṣọ́, tí yóò sì "tú u palẹ̀ pátápátá, tí yóò tún àwọn òkúta iyebíye náà tò, tí yóò sì so wọ́n pọ̀ débi tí wọn yóò fi di àwòrán ajá tàbí ti kọ̀lọ̀kọ̀lọ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) I.9.4: "wọ́n ń lọ́ wọn, gẹ́gẹ́ bí a ti wí tẹ́lẹ̀, láti ìtumọ̀ àdánidá sí ìtumọ̀ tí kì í ṣe àdánidá." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Tertullian, *Ìlànà Lòdì sí Àwọn Aládàámọ̀* 38: "Níbi tí a bá ti rí onírúurú ẹ̀kọ́, níbẹ̀, nígbà náà, ni a gbọ́dọ̀ kà á sí pé ìbàjẹ́ Ìwé Mímọ́ àti ti àwọn àlàyé rẹ̀ wà. ... Ẹnìkan ń fi ọwọ́ rẹ̀ yí Ìwé Mímọ́ padà, ẹlòmíràn ń yí ìtumọ̀ rẹ̀ padà nípasẹ̀ àlàyé rẹ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 3)

17 Ìṣe àwọn Aposteli 8:20 (BYO) "Ṣùgbọ́n Peteru dá a lóhùn wí pé, "Kí owó rẹ ṣègbé pẹ̀lú rẹ, nítorí tí ìwọ rò láti fi owó ra ẹ̀bùn Ọlọ́run!" Ìṣe àwọn Aposteli 8:18–23 (BYO) "Nígbà tí Simoni rí i pé nípa gbígbé ọwọ́ lé ni ni a ń ti ọwọ́ àwọn aposteli fi Ẹ̀mí Mímọ́ fún ni, ó fi owó lọ wọ́n, ó wí pé, "Ẹ fún èmi náà ni àṣẹ yìí pẹ̀lú, kí ẹnikẹ́ni tí èmi bá gbé ọwọ́ lé lè gba Ẹ̀mí Mímọ́." Ṣùgbọ́n Peteru dá a lóhùn wí pé, "Kí owó rẹ ṣègbé pẹ̀lú rẹ, nítorí tí ìwọ rò láti fi owó ra ẹ̀bùn Ọlọ́run! Ìwọ kò ni ipa tàbí ìpín nínú ọ̀ràn yìí, nítorí ọkàn rẹ kò ṣe déédé níwájú Ọlọ́run. Nítorí náà ronúpìwàdà ìwà búburú rẹ yìí, kí ó sì gbàdúrà sọ́dọ̀ Ọlọ́run bóyá yóò dárí èrò ọkàn rẹ jì ọ́. Nítorí tí mo wòye pé, ìwọ wa nínú òróǹró ìkorò, àti ní ìdè ẹ̀ṣẹ̀."" Matiu 10:8 (BYO) "Ẹ máa ṣe ìwòsàn fún àwọn alàìsàn, ẹ si jí àwọn òkú dìde, ẹ sọ àwọn adẹ́tẹ̀ di mímọ́, kí ẹ sì máa lé àwọn ẹ̀mí ẹ̀ṣù jáde. Ọ̀fẹ́ ni ẹ̀yin gbà á, ọ̀fẹ́ ni kí ẹ fi fún ni." 1 Timotiu 6:5 (BYO) "àti ọ̀rọ̀ àríyànjiyàn àwọn ènìyàn ọlọ́kàn èérí ti kò sí òtítọ́ nínú wọn, tiwọn ṣe bí ọ̀nà sí èrè ni ìwà-bí-Ọlọ́run; yẹra lọ́dọ̀ irú àwọn wọ̀nyí." 1 Timotiu 6:10 (BYO) "Nítorí ìfẹ́ owó ni gbòǹgbò ohun búburú gbogbo; èyí tí àwọn mìíràn ń lépa tí a sì mú wọn ṣìnà kúrò nínú ìgbàgbọ́, wọ́n sì fi ọ̀pọ̀ ìbànújẹ́ gún ara wọn lọ́kọ̀." Titu 1:11 (BYO) "Ó gbọ́dọ̀ pa wọ́n lẹ́nu mọ́, nítorí wí pé wọ́n ń pa agbo Ọlọ́run run, nípasẹ̀ àwọn ẹ̀kọ́ tí kò jẹ́ èyí tí wọ́n ń kọ́ni. Èyí ni wọ́n ń ṣe fún ère àìṣòdodo." 2 Peteru 2:3 (BYO) "Nínú ìwà wọ̀bìà wọn, àwọn ẹlẹ́kọ̀ọ́ òdì wọ̀nyí yóò

máa rẹ́ ẹ yín jẹ nípa ìtàn asán. Ìdájọ́ ẹni tí kò falẹ̀ láti ìgbà yìí wá àti ìparun wọn tí kò sí tòògbé." Mika 3:11 (BYO) "Àwọn olórí rẹ̀ ń ṣe ìdájọ́ nítorí àbẹ̀tẹ́lẹ̀, àwọn àlùfáà rẹ̀ sì ń kọ́ni nítorí owó ọ̀yà àwọn wòlíì rẹ̀ pẹ̀lú sì ń sọtẹ́lẹ̀ nítorí owó. Síbẹ̀, wọn gbẹ́kẹ̀lé Olúwa, wọ́n sì wí pé, "Nítòótọ́, Olúwa wà pẹ̀lú wa! Ibi kan kì yóò bá wa."" Johanu 2:16 (BYO) "Ó sì wí fún àwọn tí ń ta àdàbà pé, "Ẹ gbé nǹkan wọ̀nyí kúrò níhìn-ín; ẹ má ṣe sọ ilé Baba mi di ilé ọjà títà."" *Didache* 11.6 (ANF 7): "bí ó bá béèrè owó, wòlíì èké ni." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 7) *Àwọn Òfin Àwọn Aposteli* 29 (NPNF2 14): "Bí bíṣọ́ọ̀bù kan, alàgbà kan, tàbí díákónì kan bá fi owó gba ipò ọlá náà, kí a yọ òun àti ẹni tí ó yàn án nípò..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 14) Ìgbìmọ̀ Chalcedon (451), òfin 2 (NPNF2 14): "Bí bíṣọ́ọ̀bù kan bá yan ènìyàn sí oyè nítorí owó, tí ó sì ta oore-ọ̀fẹ́ tí a kò lè tà..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 14)

18 Johanu 10:10 (BYO) "Olè kì í wá bí kò ṣe láti jalè, láti pa, àti láti parun; èmi wá kí wọn lè ní ìyè, àní kí wọn lè ní i lọ́pọ̀lọ́pọ̀." Johanu 16:2 (BYO) "Wọ́n ó yọ yín kúrò nínú Sinagọgu: àní, àkókò ń bọ̀, tí ẹnikẹ́ni tí ó bá pa yín, yóò rò pé òun ń ṣe ìsìn fún Ọlọ́run." Matiu 23:34–35 (BYO) "Nítorí náà èmi yóò rán àwọn wòlíì àti àwọn ọlọ́gbọ́n ọkùnrin tí ó kún fún ẹ̀mí mímọ́, àti àwọn akọ̀wé sí yín. Ẹ̀yin yóò pa àwọn kan nínú wọn nípa kíkàn wọ́n mọ́ àgbélébùú. Ẹ̀yin yóò fi pàṣán na àwọn ẹlòmíràn nínú Sinagọgu yín, tí ẹ̀yin yóò sì ṣe inúnibíni sí wọn láti ìlú dé ìlú. Kí ẹ̀yin lè jẹ̀bi gbogbo ẹ̀jẹ̀ àwọn olódodo tí ẹ ta sílẹ̀ ní ayé, láti ẹ̀jẹ̀ Abeli títí dé ẹ̀jẹ̀ Sekariah ọmọ Berekiah ẹni tí ẹ pa nínú tẹmpili láàrín ibi pẹpẹ àti ibi ti ẹ yà sí mímọ́ fún Ọlọ́run." Jeremiah 23:1–2 (BYO) ""Ègbé ni fún àwọn olùṣọ́-àgùntàn tí ń tú agbo ẹran mi ká tí ó sì ń pa wọ́n run!" ni Olúwa wí. Nítorí náà, èyí ni ohun tí Olúwa Ọlọ́run Israẹli sọ ní ti àwọn olùṣọ́-àgùntàn tí ń darí àwọn ènìyàn mi: "Nítorí tí ẹ̀yin tú agbo ẹran mi ká, tí ẹ lé wọn dànù tí ẹ̀yin kò sì bẹ̀ wọ́n wò. Èmi yóò jẹ yín ní yà nítorí nǹkan búburú tí ẹ ti ṣe," ni Olúwa wí."

19 2 Timotiu 4:2 (BYO) "Waásù ọ̀rọ̀ náà, ṣe àìsimi ní àkókò tí ó wọ̀, àti àkókò ti kò wọ̀; bá ni wí, ṣe ìtọ́ni, gbani níyànjú pẹ̀lú ìpamọ́ra àti ẹ̀kọ́ gbogbo." Titu 1:9 (BYO) "Ó gbọdọ̀ di ẹ̀kọ́ nípa ìdúró ṣinṣin mú dáradára gẹ́gẹ́ bí ó ti kọ́ ọ, kí ó lè fi ẹ̀kọ́ tí ó yè kooro kọ́ àwọn ẹlòmíràn. Nípa èyí, yóò lè fi ìdí òtítọ́ múlẹ̀ fún àwọn alátakò." 1 Timotiu 1:3 (BYO) "Bí mo ṣe rọ̀ yìn nígbà tí mò ń lọ sí Makedonia, ẹ dúró ní Efesu, kí ẹ lè dá àwọn ènìyàn kan lẹ́kun láti má ṣe kọ́ ni ní ẹ̀kọ́ èké mọ́" 2 Timotiu 2:25 (BYO) "Ẹni tí yóò máa kọ́ àwọn alátakò pẹ̀lú ìwà tútù, ní ìrètí pé Ọlọ́run lè fún wọn ní ìrònúpìwàdà sí ìmọ̀ òtítọ́," Efesu 4:14 (BYO) "Kí àwa má ṣe jẹ́ èwe mọ́, tí a ń fi gbogbo afẹ́fẹ́ ẹ̀kọ́ tì síwá tì sẹ́yìn, tí a sì fi ń gbá kiri, nípa ìtànjẹ ènìyàn, nípa àrékérekè fun ọgbọ́nkọ́gbọ́n àti mú ni ṣìnà." Ìṣe àwọn Aposteli 20:28–31 (BYO) "Ẹ kíyèsára yin, àti sí gbogbo agbo tí Ẹ̀mí Mímọ́ fi yín ṣe alábojútó rẹ̀, láti máa tọ́jú ìjọ Ọlọ́run, tí ó tí fi ẹ̀jẹ̀ rẹ̀ rà. Nítorí tí èmi mọ̀ pé, lẹ́yìn lílọ mi, ìkookò búburú yóò wọ àárín yín, yóò sì tú agbo ká. Láàrín ẹ̀yin tìkára yín ni àwọn ènìyàn yóò sì dìde, tí wọn yóò máa sọ̀rọ̀-òdì, láti fa àwọn ọmọ-ẹ̀yìn sẹ́yìn wọn. Nítorí náà ẹ máa ṣọ́ra, ki ẹ sì máa rántí pé, fún ọdún mẹ́ta, èmi kò dẹ́kun láti máa fi omijé kìlọ̀ fún olúkúlùkù ní ọ̀sán àti ní òru." Polycarp, *Sí Àwọn Ará Filipi* 7 (ANF 1): "Nítorí náà, ní kíkọ asán ọ̀pọ̀lọpọ̀ sílẹ̀, àti àwọn ẹ̀kọ́ èké wọn, ẹ jẹ́ kí a padà sí ọ̀rọ̀ tí a ti fi lé wa lọ́wọ́ láti ìbẹ̀rẹ̀ wá..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1); Ignatius, *Sí Àwọn Ará Magnesia* 8 (ANF 1): "Ẹ má ṣe jẹ́ kí a fi àwọn ẹ̀kọ́ àjèjì tàn yín jẹ, tàbí àwọn ìtàn àròsọ àtijọ́, tí kò ní èrè." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1)

20 Ìfihàn 19:16 (BYO) "...Ọba àwọn ọba àti Olúwa àwọn olúwa." Ìfihàn 17:14 (BYO) "Àwọn wọ̀nyí ni yóò si máa bá Ọ̀dọ́-Àgùntàn jagun, Ọ̀dọ́-Àgùntàn náà yóò sì ṣẹ́gun wọn: nítorí òun ni Olúwa àwọn Olúwa, àti ọba àwọn ọba: àwọn tí ó sì wà pẹ̀lú rẹ̀, tí a pè, tí a yàn, tí wọ́n sì jẹ́ olóòtítọ́ yóò sì ṣẹ́gun pẹ̀lú." 1 Timotiu 6:15 (BYO) "Èyí ti yóò fihàn ní ìgbà tirẹ̀, Ẹni tí í ṣe Olùbùkún àti Alágbára kan ṣoṣo náà, ọba àwọn ọba, àti Olúwa àwọn Olúwa." Ìṣe

àwọn Aposteli 5:29 (BYO) “Ṣùgbọ́n Peteru àti àwọn aposteli dáhùn, wọ́n sì wí pé, “Àwa kò gbọdọ̀ má gbọ́ tí Ọlọ́run ju ti ènìyàn lọ!” Kolose 3:24 (BYO) “kí ẹ mọ̀ pé lọ́wọ́ Olúwa ni ẹ̀yin ó gba èrè, nítorí ẹ̀yin ń sìn Olúwa Kristi.” Matiu 6:24 (BYO) “Kò sì í ẹnìkan tí ó lè sin ọ̀gá méjì. Òun yóò yà kórìíra ọ̀kan tí yóò fẹ́ràn èkejì, tàbí kí ó fi ara mọ́ ọ̀kan kí ó sì yan èkejì ní ìpọ̀sí. Ẹ̀yin kò lè sin Ọlọ́run àti owó papọ̀.”

21 Matiu 7:15–16, 20 (BYO) “Ẹ máa ṣọ́ra fún àwọn èké wòlíì tí wọ́n ń tọ̀ yín wá ní àwọ̀ àgùntàn, ṣùgbọ́n ní inú wọn apaniję ìkookò ni wọ́n. Nípa èso wọn ni ẹ̀yin ó fi mọ̀ wọn…” Matiu 24:11 (BYO) “ọpọ̀ àwọn èké wòlíì yóò farahàn, wọn yóò tan ọpọ̀lọpọ̀ ènìyàn jẹ.” Matiu 24:24 (BYO) “Nítorí àwọn èké Kristi àti àwọn èké wòlíì yóò dìde. Wọn yóò sì ṣe ọpọ̀ iṣẹ́ àmì àti ìyanu. Bí ó bá lè ṣe é ṣe wọn yóò tan àwọn àyànfẹ́ Ọlọ́run pàápàá jẹ.” 1 Johanu 4:1 (BYO) “Olùfẹ́, ẹ má ṣe gba gbogbo ẹ̀mí gbọ́, ṣùgbọ́n ẹ dán àwọn ẹ̀mí wò bí wọn ba ń ṣe tí Ọlọ́run, nítorí àwọn wòlíì èké púpọ̀ tí jáde lọ sínú ayé.” 2 Kọrinti 11:13 (BYO) “Nítorí irú àwọn ènìyàn bẹ́ẹ̀ ni àwọn èké Aposteli àwọn ẹni ti ń ṣiṣẹ́ ẹ̀tàn, tí ń pa wọ́n dà di aposteli Kristi.” 2 Peteru 2:1–3 (BYO) “Ṣùgbọ́n àwọn wòlíì èké wà láàrín àwọn ènìyàn náà pẹ̀lú, gégẹ́ bí àwọn olùkọ́ni èké yóò ti wà láàrín yín. Wọn yóò yọ́ kẹ́lẹ́ mú ẹ̀kọ́ òdì àti ègbé tọ̀ yín wa, àní tí yóò sẹ́ Olúwa tí ó rà wọ́n padà, wọ́n ó sì mú ìparun ti o yára kánkán wá sórí ara wọn. Ọpọ̀lọpọ̀ ni yóò si máa tẹ̀lé ọ̀nà ìtìjú wọn, tí wọn yóò sì mú kí ọ̀nà òtítọ́ di ìsọ̀rọ̀-òdì sí. Nínú ìwà wọ̀bìà wọn, àwọn ẹlẹ́kọ̀ọ́ òdì wọ̀nyí yóò máa ré ẹ yín jẹ nípa ìtàn asán. Ìdájọ́ ẹni tí kò falẹ̀ láti ìgbà yìí wá àti ìparun wọn tí kò sí tòògbé.” Juda 4 (BYO) “Nítorí àwọn ènìyàn kan ń bẹ tí wọ́n ń yọ́ wọlé, àwọn ẹni tí a ti yàn láti ìgbà àtijọ́ sí ẹ̀bi yìí, àwọn alâìwà-bí-Ọlọ́run, tí ń yí oore-ọ̀fẹ́ Ọlọ́run wa padà sí wọ̀bìà, tí wọn sì ń sẹ́ Olúwa wa kan ṣoṣo náà, àní, Jesu Kristi Olúwa.” Ìṣe àwọn Aposteli 20:29–30 (BYO) “Nítorí tí èmi mọ̀ pé, lẹ́yìn lílọ mi, ìkookò búburú yóò wọ àárín yín, yóò sì tú agbo ká. Láàrín ẹ̀yin tìkára yín ni àwọn ènìyàn yóò sì dìde, tí wọn yóò máa sọ̀rọ̀-òdì, láti fa àwọn ọmọ-ẹ̀yìn sẹ́yìn wọn.” 1 Timotiu 4:1–2 (BYO) “Nísinsin yìí, èmi ń tẹnumọ́ ọ pé ní ìgbà ìkẹyìn àwọn mìíràn yóò kúrò nínú ìgbàgbọ́, wọn yóò máa fiyèsí àwọn ẹ̀mí tí ń tanniję, àti ẹ̀kọ́ àwọn ẹ̀mí èṣù. Nípa àgàbàgebè àwọn tí ń ṣèké, àwọn tí ọkàn tìkára wọn dàbí èyí tí a fi irin gbígbóná jó.” Deuteronomi 13:1–5 (BYO) “Bí wòlíì tàbí alásọtẹ́lẹ̀ nípa àlá lílá bá farahàn láàrín yín, tí ó sì ń kéde iṣẹ́ àmì tàbí iṣẹ́ ìyanu, bí iṣẹ́ àmì tàbí iṣẹ́ ìyanu tí ó sọ̀rọ̀ rẹ̀ bá ṣẹ tí òun sì wí pé, “ẹ wá ẹ jẹ́ kí a tẹ̀lé ọlọ́run mìíràn” (àwọn ọlọ́run tí ẹ kò mọ̀ rí) “kí ẹ sì jẹ́ kí a máa sìn wọ́n,” ẹ má fetí sí ọ̀rọ̀ wòlíì tàbí àlá náà, Olúwa Ọlọ́run yín ń dán an yín wò ni, láti mọ̀ bóyá ẹ fẹ́ràn rẹ̀ pẹ̀lú gbogbo àyà yín àti gbogbo ọkàn an yín. Olúwa Ọlọ́run yín ni kí ẹ tẹ̀lé, Òun ni kí ẹ bu ọlá fún, ẹ pa òfin rẹ̀ mọ́ kí ẹ sì gbọ́ tirẹ̀, ẹ sìn ín, kí ẹ sì dìímú ṣinṣin. Wòlíì náà tàbí alálàá náà ni kí ẹ pa, nítorí pé wàásù ìṣọ̀tẹ̀ sí Olúwa Ọlọ́run yín, tí ó mú yín jáde láti Ejibiti wá, tí ó sì rà yín padà lóko ẹrú. Ó ti gbìyànjú láti fà yín kúrò lójú ọ̀nà tí Olúwa Ọlọ́run yín ti pàṣẹ fún un yín láti máa rìn. Ẹ gbọdọ̀ yọ ibi náà kúrò láàrín yín.” Deuteronomi 18:20–22 (BYO) “Ṣùgbọ́n bí wòlíì kan bá kùgbù sọ ọ̀rọ̀ kan tí èmi kò paláṣẹ fún un láti sọ ní orúkọ mi tàbí wòlíì tí ó sọ̀rọ̀ ní orúkọ ọlọ́run mìíràn, irú wòlíì bẹ́ẹ̀ ni láti kú.” Ṣùgbọ́n ìwọ lè wí ní ọkàn rẹ pé, “Báwo ni àwa yóò ṣe mọ ọ̀rọ̀ tí Olúwa kò sọ?” Nígbà tí ohun tí wòlíì bá sọ ní orúkọ Olúwa kò bá wá sí ìmúṣẹ tàbí jẹ́ òtítọ́, ìyẹn ni ọ̀rọ̀ tí Olúwa kò sọ, irú wòlíì bẹ́ẹ̀ tí sọ lâìwádìí. Kí ẹ má ṣe bẹ̀rù rẹ̀.” Jeremiah 23:16–32 (BYO) “Èyí ni ohun tí Olúwa àwọn ọmọ-ogun wí: “Ẹ má ṣe fi etí sí àsọtẹ́lẹ̀ tí àwọn wòlíì èké ń sọ fún un yín. Wọ́n ń kún inú ọkàn yín pẹ̀lú ìrètí asán. Wọ́n ń sọ ìran láti ọkàn ara wọn, kì í ṣe láti ẹnu Olúwa. Wọ́n ń sọ fún àwọn tí ó ń gàn mí pé, ‘Olúwa ti wí pé, ẹ̀yin ó ní àlàáfíà.’ Wọ́n sì wí fún gbogbo àwọn tí ó rìn nípa agídí ọkàn rẹ̀ pé, ‘Kò sí ìpalára kan tí yóò ṣẹlẹ̀ sí yín.’ Ṣùgbọ́n èwo ninú wọn ni ó dúró ninú ìgbìmọ̀ Olúwa láti rí i tàbí gbọ́ ọ̀rọ̀ rẹ̀? Ta ni ó gbọ́ tí ó sì fetí sí ọ̀rọ̀ náà? Wò ó, afẹ́fẹ́ Olúwa yóò tú jáde pẹ̀lú ìbínú à fẹ́ yíká ìjì yóò fẹ́ sí orí àwọn olùṣe búburú. Ìbínú Olúwa kì yóò yẹ̀ títí tí yóò sì fi mú èrò rẹ̀ ṣẹ, ní àìpẹ́ ọjọ́, yóò yé e yín yékéyéké. Èmi kò rán àwọn wòlíì wọ̀nyí síbẹ̀ wọ́n lọ pẹ̀lú ọ̀rọ̀ wọn. Èmi kò tilẹ̀ bá wọn sọ̀rọ̀, síbẹ̀ wọ́n sọ àsọtẹ́lẹ̀. Ṣùgbọ́n ì bà ṣe pé wọn dúró

nínú ìgbìmọ̀ mi, wọn ìbá ti kéde ọ̀rọ̀ mi fún àwọn ènìyàn mi. Wọn ìbá ti wàásù ọ̀rọ̀ mi fun àwọn ènìyàn wọn ìbá ti yípadà kúrò nínú ọ̀nà àti ìṣe búburú wọn. “Ǹjẹ́ Ọlọ́run tòsí nìkan ni Èmi bí?” ni Olúwa wí, “kì í sì í ṣe Ọlọ́run ọ̀nà jíjìn. Ǹjẹ́ ẹnikẹ́ni lè sá pamọ́ sí ibi kọ́lọ́fín kan, kí èmi má ba a rí?” ni Olúwa wí. “Ǹjẹ́ èmi kò ha a kún ọ̀run àti ayé bí?” ni Olúwa wí. “Mo ti gbọ́ gbogbo ohun tí àwọn wòlîi èké tí ń sọ àsọtẹ́lẹ̀ ní orúkọ mi ń sọ. Wọ́n sọ wí pé, ‘Mo lá àlá! Mo lá àlá!’ Títí di ìgbà wo ni èyí yóò fi máa tẹ̀síwájú ni ọkàn àwọn wòlîi èké wọ̀nyí tí wọ́n ń sọ àsọtẹ́lẹ̀ ìtànjẹ ọkàn wọn? Wọ́n rò wí pé àlá tí wọ́n ń sọ fún ara wọn yóò mú kí àwọn ènìyàn mi gbàgbé orúkọ mi, gẹ́gẹ́ bí àwọn baba wọn ṣe gbàgbé orúkọ mi nípa sí sin òrìṣà Baali. Jẹ́ kí wòlîi tí ó bá lá àlá sọ àlá rẹ̀, ṣùgbọ́n jẹ́ kí ẹni tí ó ní ọ̀rọ̀ mí sọ ọ́ ní òtítọ́. Kí ni koríko gbígbẹ ní í ṣe nínú ọkà?” ni Olúwa wí. “Ọ̀rọ̀ mi kò ha a dàbí iná?” ni Olúwa wí, “àti bí òòlù irin tí ń fọ́ àpáta túútúú? “Nítorí náà, èmi lòdì sí àwọn wòlîi ni,” Olúwa wí, “Tí ń jí ọ̀rọ̀ tí ó yẹ kí ó ti ọ̀dọ̀ mi wá lò lọ́dọ̀ ara wọn. Bẹ́ẹ̀,” ni Olúwa wí, “Èmi lòdì sí àwọn wòlîi tí wọ́n lo ahọ́n wọn káàkiri, síbẹ̀ tí wọ́n ń sọ wí pé, ‘Olúwa wí.’ Nítòótọ́, mo lòdì sí àwọn tí ń sọ àsọtẹ́lẹ̀ nípa àlá èké,” ni Olúwa wí. “Wọ́n ń sọ bẹ́ẹ̀ ni wọ́n sì ń mú àwọn ènìyàn mi ṣìnà nípa onírúurú èké wọn, síbẹ̀ èmi kò rán wọn tàbí yàn wọ́n. Wọn kò sì ran àwọn ènìyàn wọ̀nyí lọ́wọ́ bí ó ti wù kí ó kéré mọ,” ni Olúwa wí.” Esekiẹli 13:1–9 (BYO) “Ọ̀rọ̀ Olúwa tọ̀ mí wá wí pé: “Ọmọ ènìyàn sọtẹ́lẹ̀ lòdì sí àwọn wòlîi Israẹli tó ń sọtẹ́lẹ̀, kí o sì sọ fún àwọn tí ń sọtẹ́lẹ̀ láti inú èrò ọkàn wọn, ‘Ẹ gbọ́ ọ̀rọ̀ Olúwa! Báyìí ni Olúwa Olódùmarè wí: Ègbé ni fún àwọn aṣiwèrè wòlîi tó ń tẹ̀lé ẹ̀mí ara wọn tí wọn kò sì rí nǹkan kan! Israẹli àwọn wòlîi rẹ dàbí kọ̀lọ̀kọ̀lọ̀ nínú pápá. Ẹ̀yin kò gòkè láti mọ odi tí ó ya ní ilé Israẹli kí wọ́n ba lè dúró gbọ̀in ní ojú ogun ní ọjọ́ Olúwa. Ìran àti àfọ̀ṣẹ wọn jẹ́ èké. Wọ́n wí pé, “Olúwa wí,” nígbà tí Olúwa kò rán wọn, síbẹ̀ wọ́n fẹ́ kí Olúwa mú ọ̀rọ̀ wọn ṣẹ. Ẹ̀yin kò ha ti rí ìran asán, ẹ̀yin kò ha ti fọ àfọ̀ṣẹ èké, nígbà tí ẹ̀yin sọ pé, “Olúwa wí,” bẹ́ẹ̀ sì ni Èmi kò sọ̀rọ̀? “ ‘Nítorí náà, báyìí ni Olúwa Olódùmarè wí, Nítorí ọ̀rọ̀ asán àti ìran èké yín, mo lòdì sí yín: ni Olúwa Olódùmarè wí. Ọwọ́ mi yóò sì wà lórí àwọn wòlîi tó ń ríran asán, tó sì ń sọ àfọ̀ṣẹ èké. Wọn kò ní sí nínú ìjọ àwọn ènìyàn mi, a ó sì yọ orúkọ wọn kúrò nínú àkọsílẹ̀ ilé Israẹli, bẹ́ẹ̀ ni wọn kò sì ní wọ ilẹ̀ Israẹli mọ́. Nígbà náà ni ẹ̀yin yóò sì mọ̀ pé, Èmi ni Olúwa Olódùmarè.” Ìfihàn 2:2 (BYO) “Èmi mọ iṣẹ́ rẹ, àti làálàá rẹ, àti ìfaradà rẹ, àti bí ara rẹ kò ti gba àwọn ẹni búburú, àti bí ìwọ sì ti dán àwọn tí ń pe ara wọn ní aposteli, tí wọ́n kì í sì í ṣe bẹ́ẹ̀ wo, tí ìwọ sì rí pé èké ni wọ́n,” *Didache* 11–12 (ANF 7): “Ṣùgbọ́n ẹnikẹ́ni tí ó bá wí nínú ẹ̀mí pé, Fún mi ní owó, tàbí nǹkan mìíràn, ẹ má ṣe fetí sí i…” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 7) Hermas, *Àṣẹ* 11 (ANF 2): “Fi iṣẹ́ rẹ àti ìgbésí ayé rẹ dán ọkùnrin tí ó wí pé a mí sí òun wò.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 2) Ignatius, *Sí Àwọn Ará Efesu* 7: “Nítorí àwọn kan ní àṣà láti máa fi ẹ̀tàn búburú gbé orúkọ [Jesu Kristi] kiri, nígbà tí wọ́n ń ṣe ohun tí kò yẹ fún Ọlọ́run, àwọn tí ẹ gbọ́dọ̀ sá fún bí ẹ ti ń sá fún ẹranko ẹhànnà.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) *Sí Àwọn Ará Efesu* 9: “Síbẹ̀, mo ti gbọ́ nípa àwọn kan tí wọ́n ti ibẹ̀ kọjá sọ́dọ̀ yín, tí wọ́n ní ẹ̀kọ́ èké, àwọn tí ẹ kò jẹ́ kí wọ́n fúnrúgbìn láàrín yín, ṣùgbọ́n ẹ di etí yín, kí ẹ má bàa gba ohun tí wọ́n fún…” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) *Sí Àwọn Ará Tralles* 6 (ANF 1): “bí àwọn tí ń fún ni ní oògùn apani nínú wáìnì dídùn.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) *Sí Àwọn Ará Smirna* 4–5: “Ṣùgbọ́n mo ń ṣọ́ yín tẹ́lẹ̀ kúrò lọ́wọ́ àwọn ẹranko ẹhànnà wọ̀nyẹn ní àwòrán ènìyàn, àwọn tí ẹ kò gbọdọ̀ gbà nìkan, ṣùgbọ́n, bí ó bá ṣeé ṣe, tí ẹ kò tilẹ̀ gbọdọ̀ pàdé… Àwọn kan ń sẹ́ ẹ láìmọ̀, tàbí kí a kúkú sọ pé òun ni ó ti sẹ́ wọn, níwọ̀n bí wọ́n ti jẹ́ alágbàwí ikú dípò òtítọ́.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) Justin Ajẹ́rìíkú, *Ìjíròrò pẹ̀lú Trypho* 35 (ANF 1): “ọ̀pọ̀lọpọ̀ ni ó wà, ẹ̀yin ọ̀rẹ́ mi, tí wọ́n jáde wá ní orúkọ Jesu, tí wọ́n ń kọ́ni láti sọ àti láti ṣe àwọn ohun àìwà-bí-Ọlọ́run àti ọ̀rọ̀-òdì.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1)

22 Titu 1:13 (BYO) “…Nítorí náà, bá wọn wí gidigidi, kí wọn ba à lè yè koro nínú ìgbàgbọ́” Titu 1:10–11 (BYO) “Nítorí ọ̀pọ̀lọpọ̀ ènìyàn ni ọlọ̀tẹ̀, asọ̀rọ̀ asán àti ẹlẹ́tàn pàápàá jùlọ láàrín àwọn onílà. Ó gbọdọ̀ pa wọ́n lẹ́nu mọ́,

nítorí wí pé wọ́n ń pa agbo Ọlọ́run run, nípasẹ̀ àwọn ẹ̀kọ́ tí kò jẹ́ èyí tí wọ́n ń kọ́ni. Èyí ni wọ́n ń ṣe fún ère àìṣòdodo." Titu 3:10 (BYO) "Bí ẹnikẹ́ni bá fẹ́ dá ìyapa sílẹ̀ láàrín yín, ẹ bá a wí lẹ́ẹ̀kínní àti lẹ́ẹ̀kejì. Léyìn náà, ẹ má ṣe ní ohunkóhun í ṣe pẹ̀lú rẹ̀." Romu 16:17–18 (BYO) "Èmí rọ̀ yín, ara, kí ẹ máa so àwọn tí ń fa ìyapa, àti àwọn tí ń mú ohun ìkọ̀sẹ̀ wá sí ọ̀nà yín, èyí tí ó lòdì sí ẹ̀kọ́ tí ẹyin kọ́. Ẹ ya kúrò ní ọ̀dọ̀ wọn. Nítorí irú àwọn ẹni bẹ́ẹ̀ kò sin Kristi Olúwa wa, bí kò ṣe ikùn ara wọn. Nípa ọ̀rọ̀ rere àti ọ̀rọ̀ dídùndídùn ni wọ́n fi ń yí àwọn alàìmọ̀kan ní ọkàn padà." 1 Timotiu 5:20 (BYO) "Bá àwọn tí ó ṣẹ̀ wí níwájú gbogbo ènìyàn, kí àwọn ìyókù pẹ̀lú bà á lẹ̀ bẹ̀rù." 2 Johanu 10–11 (BYO) "Bí ẹnikẹ́ni bá tọ̀ yín wá, tí kò sì mu ẹ̀kọ́ yìí wá, ẹ má ṣe gbà á sí ilé, kí ẹ má sì ṣe kí i kú ààbọ̀. Nítorí ẹni tí ó bá kí kú ààbọ̀, ó ní ọwọ́ nínú iṣẹ́ búburú rẹ̀." Efesu 5:11 (BYO) "Ẹ má sì ṣe bá àwọn oníṣẹ́ òkùnkùn kẹ́gbẹ́ pọ̀, ṣùgbọ́n ẹ kúkú máa bá wọn wí." Galatia 2:11 (BYO) "Ṣùgbọ́n nígbà tí Peteru wá sí Antioku, mo takò ó lójú ara rẹ̀, nítorí tí ó jẹ̀bi, mo sì bá a wí." Filipi 3:2 (BYO) "Ẹ kíyèsára lọ́dọ̀ àwọn ajá, ẹ kíyèsára lọ́dọ̀ àwọn oníṣẹ́ búburú, ẹ sì kíyèsára lọ́dọ̀ àwọn onílà." Polycarp, *Sí Àwọn Ará Filipi* 7 (ANF 1): "ẹnikẹ́ni tí kò bá jẹ́wọ́ pé Jesu Kristi ti wá nínú ẹran ara, aṣòdì sí Kristi ni..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1)

23 2 Kọrinti 10:4–5 (BYO) "Nítorí ohun ìjà wa kì í ṣe ti ara, ṣùgbọ́n ó lágbára nínú Ọlọ́run láti wó ibi gíga palẹ̀. Àwa ń so gbogbo èrò àti gbogbo ohun gíga ti ń gbe ara rẹ̀ ga sí ìmọ̀ Ọlọ́run kalẹ̀..." Efesu 6:11–17 (BYO) "Ẹ gbé gbogbo ìhámọ́ra Ọlọ́run wọ̀, kí ẹyin lè kọ ojú ìjà sí àrékérekè èṣù. Nítorí pé kì í ṣe ẹ̀jẹ̀ àti ẹran-ara ní àwa ń bá jìjàkadì, ṣùgbọ́n àwọn ìjòyè, àwọn ọlọ́lá, àwọn aláṣẹ ìbí òkùnkùn ayé yìí, àti àwọn ẹ̀mí búburú ní ojú òrun. Nítorí náà, ẹ gbé gbogbo ìhámọ́ra Ọlọ́run wọ̀, kí ẹyin lè dúró tiiri sí ọjọ́ ibi, nígbà tí ẹyin bá sì ti ṣe ohun gbogbo tan kí ẹ sì dúró. Ẹ dúró nítorí náà lẹ́yìn tí ẹ fi àmùrè òtítọ́ dì ẹgbẹ́ yin, tí ẹ sì ti di ìgbàyà òdodo mọ́ra. Tí ẹ sì ti fi ìmúra ìyìnrere àlàáfíà wọ ẹsẹ̀ yín ní bàtà. Ní àfikún, ẹ mú àpáta ìgbàgbọ́, nípa èyí tí ẹyin lè máa fi paná gbogbo ọfà iná ẹni ibi náà. Kí ẹ sì mú àṣíborí ìgbàlà, àti idà ẹ̀mí, tí í ṣe ọ̀rọ̀ Ọlọ́run." Heberu 4:12 (BYO) "Nítorí ọ̀rọ̀ Ọlọ́run yè, ó sì ní agbára, ó sì mu ju idàkídà olójú méjì lọ, ó sì ń gún ni, àní títí dé pínpín ọkàn àti ẹ̀mí ní yà, àti ní oríkèé àti ọ̀rá inú egungun, òun sì ni olùmọ̀ èrò inú àti ète ọkàn." Jeremiah 1:10 (BYO) "Wò ó, mo yàn ọ́ lórí àwọn orílẹ̀-èdè àti ìjọba gbogbo láti fàtu, láti wó lulẹ̀, láti bàjẹ́, láti jágbà, láti máa kọ́, àti láti máa gbìn." Jeremiah 23:29 (BYO) ""Ọ̀rọ̀ mi kò ha a dàbí iná?" ni Olúwa wí, "àti bí òòlù irin tí ń fọ́ àpáta túútúú?" Gẹnẹsisi 3:4–5 (BYO) "Ejò wí fún obìnrin náà pé, "Ẹyin kì yóò kú ikúkíkú kan." "Nítorí Ọlọ́run mọ̀ wí pé, bí ẹyin bá jẹ nínú rẹ̀, ojú yín yóò là, ẹyin yóò sì dàbí Ọlọ́run, ẹyin yóò sì mọ rere yàtọ̀ sí búburú."" Johanu 8:44 (BYO) "Ti èṣù baba yin ni ẹyin jẹ́, ìfẹ́kúfẹ̀ẹ́ baba yín ni ẹ sì ń fẹ́ ṣe. Apànìyàn ni òun jẹ́ láti àtètèkọ́ṣe, kò sì dúró nínú òtítọ́; nítorí tí kò sí òtítọ́ nínú rẹ̀. Nígbà tí ó bá ń ṣèké, nínú ohun tirẹ̀ ni ó ń so nítorí èké ni, àti baba èké." Matiu 23:34–35 (BYO) "Nítorí náà èmi yóò rán àwọn wòlîì àti àwọn ọlọ́gbọ́n ọkùnrin tí ó kún fún ẹ̀mí mímọ́, àti àwọn akọ̀wé sí yín. Ẹyin yóò pa àwọn kan nínú wọn nípa kíkàn wọ́n mọ́ àgbélébùú. Ẹyin yóò fi pàṣán na àwọn ẹlòmíràn nínú Sinagọgu yín, tí ẹyin yóò sì ṣe inúnibíni sí wọn láti ìlú dé ìlú. Kí ẹyin lè jẹbi gbogbo ẹ̀jẹ̀ àwọn olódodo tí ẹ ta sílẹ̀ ní ayé, láti ẹ̀jẹ̀ Abeli títí dé ẹ̀jẹ̀ Sekariah ọmọ Berekiah ẹni tí ẹ pa nínú tẹmpili láàrín ibi pẹpẹ àti ibi ti ẹ yà sí mímọ́ fún Ọlọ́run." Luku 11:49–51 (BYO) "Nítorí èyí ni ọgbọ́n Ọlọ́run sì ṣe wí pé, 'Èmi ni ó rán àwọn wòlîì àti àwọn aposteli sí wọn, wọn ó sì ṣe inúnibíni sí wọn.' Kí a lè béèrè ẹ̀jẹ̀ àwọn wòlîì gbogbo, tí a ti ta sílẹ̀ láti ìgbà ìpilẹ̀ṣẹ̀ ayé wá, lọ́wọ́ ìran yìí; láti ẹ̀jẹ̀ Abeli wá, títí ó sì fi dé ẹ̀jẹ̀ Sekariah, tí ó ṣègbé láàrín pẹpẹ àti tẹmpili. Lóòótọ́ ni mo wí fún yín ìran yìí ni yóò ru gbogbo ẹ̀bi àwọn nnkan wọ̀nyí."

24 2 Kọrinti 11:14 (BYO) "Kì í sì í ṣe ohun ìyanu; nítorí Satani, tìkára rẹ̀ ń pa ara rẹ̀ dàbí angẹli ìmọ́lẹ̀." 2 Kọrinti 11:15 (BYO) "Nítorí náà kì í ṣe ohun ńlá bí àwọn ìránṣẹ́ rẹ̀ pẹ̀lú bá pa ara wọn dàbí àwọn ìránṣẹ́ òdodo; ìgbẹ̀yìn

àwọn ẹni tí yóò rí gẹ́gẹ́ bí iṣẹ́ wọn." Athanasius, *Ìgbésí Ayé Antony* 25, 35–36 (NPNF2 4): àwọn èmí èṣù "ń gbé ìrísí àwọn ajẹ́jẹ́ẹ́ ìyàsímímọ́ wò, wọ́n sì ń ṣe bí ẹni pé wọ́n ń sọ̀rọ̀ bí àwọn ènìyàn mímọ́"; àti, nípa ìran tòótọ́, "dípò rẹ̀ ni ayọ̀ tí a kò lè fi ẹnu sọ ń dé, ìdùnnú, ìgboyà, agbára tuntun, ìdákẹ́rọ́rọ́ èrò"; nípa àwọn èmí búburú, "ìbẹ̀rù nínú ọkàn, rúkèrúdò àti ìdàrúdàpọ̀ èrò, ìrẹ̀wẹ̀sì." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 4)

25 Matiu 24:5 (BYO) "Nítorí ọ̀pọ̀ yóò wá ní orúkọ mi tí wọn yóò máa pe ara wọn ní Kristi náà. Wọn yóò ṣi ọ̀pọ̀lọpọ̀ lọ́nà." Matiu 24:11 (BYO) "ọ̀pọ̀ àwọn èké wòlîi yóò farahàn, wọn yóò tan ọ̀pọ̀lọpọ̀ ènìyàn jẹ." Matiu 24:24 (BYO) "Nítorí àwọn èké Kristi àti àwọn èké wòlîi yóò dìde. Wọn yóò sì ṣe ọ̀pọ̀ iṣẹ́ àmì àti ìyanu. Bí ó bá lè ṣe é ṣe wọn yóò tan àwọn àyànfẹ́ Ọlọ́run pàápàá jẹ." Ìfihàn 12:9 (BYO) "A sì lé dragoni ńlá náà jáde, ejò láéláé nì, tí a ń pè ni Èṣù, àti Satani, tí ń tan gbogbo ayé jẹ: a sì lé e jù sí ilẹ̀ ayé, a sì lé àwọn angẹli rẹ̀ jáde pẹ̀lú rẹ̀." 2 Tẹsalonika 2:9–11 (BYO) "Wíwá ẹni èṣẹ̀ yóò rí bí iṣẹ́ Satani, gbogbo èyí tí a fihàn gẹ́gẹ́ bí àdàmọ̀dì iṣẹ́ ìyanu, àdàmọ̀dì àmì àti àdàmọ̀dì idán, ní gbogbo ọ̀nà búburú tí a fi ń tan àwọn tí ń ṣègbé jẹ. Wọ́n ṣègbé nítorí wọ́n kọ̀ láti fẹ́ràn òtítọ́ kí wọn sì di ẹni ìgbàlà. Nítorí ìdí èyí, Ọlọ́run rán ohun tó ń ṣiṣẹ́ ìṣìnà sí wọn kí wọn lè gba èké gbọ́," 1 Timotiu 4:1 (BYO) "Nísinsin yìí, èmi ń tẹnumọ́ ọ́ pé ní ìgbà ìkẹyìn àwọn mìíràn yóò kúrò nínú ìgbàgbọ́, wọn yóò máa fiyèsí àwọn èmí tí ń tannijẹ, àti ẹ̀kọ́ àwọn èmí èṣù."

26 Matiu 28:18–20 (BYO) "Nígbà náà ni Jesu wí fún àwọn ọmọ-ẹ̀yìn rẹ̀ pé, "Gbogbo agbára ni ọ̀run àti ní ayé ni a ti fi fún mi. Nítorí náà, ẹ lọ, ẹ sọ wọ́n di ọmọ-ẹ̀yìn orílẹ̀-èdè gbogbo, ẹ máa bamitiisi wọn ní orúkọ Baba àti ti Ọmọ àti ti Ẹ̀mí Mímọ́. Ẹ kọ́ wọn láti máa kíyèsi ohun gbogbo èyí tí mo ti pàṣẹ fún yín. Nítorí èmi wà pẹ̀lú yín ní ìgbà gbogbo títí tí ó fi dé òpin ayé."" Marku 16:15 (BYO) "Ẹ lọ sí gbogbo ayé, kí ẹ sì máa wàásù ìyìnrere mi fún gbogbo ẹ̀dá." Luku 24:46–48 (BYO) "Ó sì wí fún wọn pé, "Bẹ́ẹ̀ ni a ti kọ̀wé rẹ̀, pé: kí Kristi jìyà, àti kí ó sì jínde ní ọjọ́ kẹta kúrò nínú òkú, àti pé kí a wàásù ìrònúpìwàdà àti ìdáríjì ẹ̀ṣẹ̀ lórúkọ rẹ̀, ní orílẹ̀-èdè gbogbo, bẹ̀rẹ̀ láti Jerusalẹmu lọ. Ẹ̀yin sì ni ẹlẹ́rìí nǹkan wọ̀nyí." Ìṣe àwọn Aposteli 1:8 (BYO) "Ṣùgbọ́n ẹ̀yin yóò gba agbára, nígbà tí Ẹ̀mí Mímọ́ bá bà lé e yín; ẹ̀yin yóò sì máa ṣe ẹlẹ́rìí mi ni Jerusalẹmu, àti ní gbogbo Judea, àti ní Samaria, àti títí dé òpin ilẹ̀ ayé." Matiu 24:14 (BYO) "A ó sì wàásù ìyìnrere nípa ìjọba náà yìí ní gbogbo ayé ká, láti ṣe ẹ̀rí fún gbogbo orílẹ̀-èdè, nígbà náà ni òpin yóò dé." Romu 10:14–18 (BYO) "Ǹjẹ́ wọn ó ha ti ṣe ké pe ẹni tí wọn kò gbàgbọ́? Wọn ó ha sì ti ṣe gba ẹni tí wọn kò gbúròó rẹ̀ rí gbọ́? Wọn o ha sì ti ṣe gbọ́ láìsí oníwàásù? Wọ́n ó ha sì ti ṣe wàásù, bí kò ṣe pé a rán wọn? Gẹ́gẹ́ bí a ti kọ ọ́ pé, "Ẹsẹ̀ àwọn tí ń wàásù ìyìnrere àlàáfíà ti dára tó, àwọn tí ń wàásù ìròyìn ayọ̀ ohun rere!" Ṣùgbọ́n kì í ṣe gbogbo wọn ni ó gbọ́ ti ìyìnrere. Nítorí Isaiah wí pé, "Olúwa, ta ni ó gba ìyìn wa gbọ́?" Ǹjẹ́ nípa gbígbọ́ ni ìgbàgbọ́ ti í wá, àti gbígbọ́ nípa ọ̀rọ̀ Ọlọ́run. Ṣùgbọ́n mo ní, wọn kò ha gbọ́ bí? Bẹ́ẹ̀ ni nítòótọ́: "Ohùn wọn jáde lọ sí gbogbo ilẹ̀, àti ọ̀rọ̀ wọn sí òpin ilẹ̀ ayé."" Ìfihàn 14:6 (BYO) "Mo sì rí angẹli mìíràn ń fò ní àárín méjì ọ̀run, pẹ̀lú ìyìnrere àìnípẹ̀kun láti wàásù fún àwọn tí ń gbé orí ilẹ̀ ayé, àti fún gbogbo orílẹ̀, àti ẹ̀yà, àti èdè, àti ènìyàn." Eusebius, *Ìtàn Ìjọ* III.1 (NPNF2 1): "Gẹ́gẹ́ bí àtọwọ́dọ́wọ́, a fi Partia fún Tomasi gẹ́gẹ́ bí pápá iṣẹ́ rẹ̀, Skitia fún Anderu, àti Asia fún Johanu..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 1) Tertullian, *Ìgbèjà* 37 (ANF 3): "Àná nìkan ni a dé, síbẹ̀ a ti kún gbogbo ibi láàrín yín..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 3)

27 Ìṣe àwọn Aposteli 2:42 (BYO) "Wọ́n sì dúró ṣinṣin nínú ẹ̀kọ́ àwọn aposteli, àti ní ìdàpọ̀, ní bíbu àkàrà àti nínú àdúrà." 2 Tẹsalonika 2:15 (BYO) "Nítorí náà ará, ẹ dúró ṣinṣin, kí ẹ sì di àwọn ẹ̀kọ́ wọn-ọn-nì tí a kọ́ yín mú, yálà nípa ọ̀rọ̀ ẹnu tàbí lẹ́tà." 1 Kọrinti 11:2 (BYO) "Èmí yìn yín fún rírántí mi nínú ohun gbogbo àti fún dídi gbogbo ẹ̀kọ́ tí mo kọ́ ọ yín mú ṣinṣin gẹ́gẹ́ bí mo ṣe fi lélẹ̀ fún un yín." 1 Kọrinti 15:1–4 (BYO) "Ǹjẹ́ ará, èmi ń sọ ìyìnrere náà dí mí mọ̀ fún un yín, tí mo ti wàásù fún un yín, èyí tí ẹ̀yin pẹ̀lú ti gbá, nínú èyí tí ẹ̀yin sì dúró. Nípasẹ̀ ìyìnrere

yìí ni a fi ń gbà yín là pẹ̀lú, bí ẹ̀yin bá di ọ̀rọ̀ ti mo ti wàásù fún yín mú ṣinṣin. Bí bẹ́ẹ̀ kọ̀, ẹ̀yin kàn gbàgbọ́ lásán. Nítorí èyí tí mo rí gbà ṣáájú ohun gbogbo ní èmi pẹ̀lú ti fi lé e yín lọ́wọ́, bí Kristi ti kú nítorí ẹ̀ṣẹ̀ wá gẹ́gẹ́ bí ìwé mímọ́ tí wí. Àti pé a sìnkú rẹ̀, àti pé ó jíǹde ní ọjọ́ kẹta gẹ́gẹ́ bí Ìwé Mímọ́ tí wí;" Juda 3 (BYO) "Ẹ̀yin ọ̀rẹ́ mi tòótọ́, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé èmí ní ìtara láti kọ̀wé sí i yín nípa ìgbàlà tí í ṣe ti gbogbo ènìyàn, n kò gbọdọ̀ má kọ̀wé sí yín, kí ń sì gbà yín ní ìyànjú láti máa jà fitafita fún ìgbàgbọ́, tí a ti fi lé àwọn ènìyàn mímọ́ lọ́wọ́ ní ẹ̀ẹ̀kan ṣoṣo." 1 Tẹsalonika 5:21 (BYO) "Ṣùgbọ́n ẹ dán gbogbo nǹkan wò. Ẹ di èyí tí ṣe òtítọ́ mú."

28 Marku 7:7–8 (BYO) "Ìsìn wọn jẹ́ lásán, ìkọ́ni wọ́n jẹ́ kìkìdá òfin tí àwọn ènìyàn fi ń kọ́ni.' Nítorí tí ẹ̀yin fi òfin Ọlọ́run sí apá kan, ẹ̀yin ń tẹ̀lé àṣà àwọn ènìyàn." Marku 7:13 (BYO) "Ẹ̀yin ń fi òfin àtọwọ́dọ́wọ́ tiyín tí ẹ fi lélẹ̀, ṣọ ọ̀rọ̀ Ọlọ́run di asán àti ọ̀pọ̀ irú nǹkan bẹ́ẹ̀ ni ẹ̀yin ń ṣe." Matiu 15:9 (BYO) "Lásán ni ìsìn wọn; nítorí pé wọ́n ń fi òfin ènìyàn kọ́ ni ní ẹ̀kọ́.' " Isaiah 29:13 (BYO) "Olúwa wí pé: "Àwọn ènìyàn yìí súnmọ́ ọdọ̀ mi pẹ̀lú ẹnu wọn, wọ́n sì bọ̀wọ̀ fún mi pẹ̀lú ètè wọn, ṣùgbọ́n ọkàn wọn jìnnà sí mi. Ìsìn wọn si mi ni a gbé ka orí òfin tí àwọn ọkùnrin kọ́ ni." Kolose 2:8 (BYO) "Ẹ rí dájú pé ẹnikẹ́ni kò mú yin ní ìgbèkùn pẹ̀lú ẹ̀kọ́ àròsọ àti ìmọ̀ ẹ̀tàn, èyí tí ó gbára lé ìlànà ti ènìyàn àti àgbékalẹ̀ àwọn ẹ̀mí ayé yìí tí ó yàtọ̀ sí ti Kristi." Kolose 2:20–22 (BYO) "Bí ẹ̀yin bá ti kú pẹ̀lú Kristi si àwọn agbára ìlànà ayé yìí, kín ló dé tí ẹ̀yin ń tẹ́ríba fún òfin bí ẹni pé ẹ̀yin wà nínú ayé. Má ṣe dìímú, má ṣe tọ́ ọ wò, má ṣe fi ọwọ́ bà á. Gbogbo èyí tí yóò ti ipa lílo run, gẹ́gẹ́ bí òfin àti ẹ̀kọ́ ènìyàn?" Titu 1:14 (BYO) "kí àwọn má ṣe fiyèsí ìtàn lásán ti àwọn Júù, àti òfin àwọn ènìyàn tí wọ́n yípadà kúrò nínú òtítọ́." Tertullian, *Lórí Bíbo Orí Àwọn Wúńdíá* 1 (ANF 4): "Ṣùgbọ́n Kristi Olúwa wa ti fi Òtítọ́ ṣe àpèlé ara rẹ̀, kì í ṣe Àṣà." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 4) Cyprian, *Ìwé* 73.9 (ANF 5; Oxford 74): "...nítorí àṣà tí kò ní òtítọ́ jẹ́ ìgbà àtijọ́ àṣìṣe." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5) Irenaeus, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* III.4.1–2: "Níwọ̀n bí a ti ní irú ẹ̀rí bẹ́ẹ̀, nígbà náà, kò pọndandan láti wá òtítọ́ lọ́dọ̀ àwọn ẹlòmíràn, èyí tí ó rọrùn láti rí gbà láti ọdọ̀ Ìjọ... Báyìí, nípasẹ̀ àṣà àtọwọ́dọ́wọ́ àwọn aposteli àtijọ́ yẹn, wọn kò jẹ́ kí ọkàn wọn gba ohunkóhun nínú [àwọn ẹ̀kọ́ tí] ọ̀rọ̀ abàmì àwọn olùkọ́ wọ̀nyí [dábàá]..." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Vincent ti Lérins, *Commonitorium* 2 (NPNF2 11): "a di ìgbàgbọ́ náà mú tí a ti gbàgbọ́ níbi gbogbo, nígbà gbogbo, láti ọdọ̀ gbogbo ènìyàn." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 11)

29 1 Timotiu 4:1 (BYO) "Nísinsin yìí, èmi ń tẹnumọ́ ọ pé ní ìgbà ìkẹyìn àwọn mìíràn yóò kúrò nínú ìgbàgbọ́, wọn yóò máa fiyèsí àwọn ẹ̀mí tí ń tanniję, àti ẹ̀kọ́ àwọn ẹ̀mí èṣù." 1 Timotiu 4:2–3 (BYO) "Nípa àgàbàgebè àwọn tí ń ṣèké, àwọn tí ọkàn tìkára wọn dàbí èyí tí a fi irin gbígbóná jó. Àwọn tí ń dánilẹ́kun láti gbéyàwó tiwọn si ń pàṣẹ láti ka èèwọ̀ oúnjẹ ti Ọlọ́run ti dá fún ìtẹ́wọ́gbà pẹ̀lú ọpẹ́ àwọn onígbàgbọ́ àti àwọn ti ó mọ òtítọ́." Jakọbu 3:15 (BYO) "Ọgbọ́n yìí kì í ṣe èyí tí ó ti ọdọ̀ Ọlọ́run wá, ṣùgbọ́n ti ayé ni, ti ara ni, ti ẹ̀mí èṣù ni." 2 Kọrinti 11:3–4 (BYO) "Ṣùgbọ́n ẹ̀rù ń bà mí, kí ó má bà á jẹ́ pé, bí ejò ti tan Efa jẹ́ nípasẹ̀ àrékérekè rẹ̀, a lè mú ọkàn yín ṣáko lọ kúrò nínú òtítọ́ yín àti ìfarajì fún Kristi. Nítorí bí ẹnìkan bá wá tí ó sì wàásù Jesu mìíràn, yàtọ̀ sí èyí tí a ti wàásù rí tàbí bí ẹ̀yin bá gba ẹ̀mí mìíràn, yàtọ̀ sí èyí tí ẹ ti gbà tàbí ìyìnrere mìíràn yàtọ̀ sí èyí tí ẹ ti gbà, tí ẹ sì ti yára tẹ́wọ́ gbà á."

30 Johanu 17:21 (BYO) "Kí gbogbo wọn kí ó lè jẹ́ ọkan; gẹ́gẹ́ bí ìwọ, Baba, ti jẹ́ nínú mi, àti èmi nínú rẹ, kí àwọn pẹ̀lú kí ó lè jẹ́ ọkan nínú wa, kí ayé kí ó lè gbàgbọ́ pé, ìwọ ni ó rán mi." Johanu 17:20–23 (BYO) "Kì sì í ṣe kìkì àwọn wọ̀nyí ni mo ń gbàdúrà fún, ṣùgbọ́n fún àwọn pẹ̀lú tí yóò gbà mí gbọ́ nípa ọ̀rọ̀ wọn. Kí gbogbo wọn kí ó lè jẹ́ ọkan; gẹ́gẹ́ bí ìwọ, Baba, ti jẹ́ nínú mi, àti èmi nínú rẹ, kí àwọn pẹ̀lú kí ó lè jẹ́ ọkan nínú wa, kí ayé kí ó lè gbàgbọ́ pé, ìwọ ni ó rán mi. Ògo tí ìwọ ti fi fún mi ni èmi sì ti fi fún wọn; kí wọn kí ó lè jẹ́ ọkan, gẹ́gẹ́ bí àwa ti jẹ́ ọkan. Èmi nínú wọn, àti ìwọ nínú mi, kí a lè ṣe wọ́n pé ní ọkan; kí ayé kí ó lè mọ̀ pé, ìwọ ni ó rán mi, àti pé ìwọ sì fẹ́ràn wọn

gégé bí ìwọ ti fẹ́ràn mi." Efesu 4:3–6 (BYO) "Kí ẹ sì máa làkàkà láti pa ìṣọ̀kan Ẹ̀mí mọ́ ni ìdàpọ̀ àlàáfíà. Ara kan ni ń bẹ, àti Ẹ̀mí kan, àní bí a ti pè yín sínú ìrètí kan nígbà tí a pè yín. Olúwa kan, ìgbàgbọ́ kan àti ìtẹ̀bọmi kan. Ọlọ́run kan àti Baba gbogbo aráyé, ẹni tí ó ṣe olórí ohun gbogbo àti nípá gbogbo àti nínú ohun gbogbo." Efesu 4:13 (BYO) "Títí gbogbo wa yóò fi dé ìṣọ̀kan ìgbàgbọ́ àti ìmọ̀ Ọmọ Ọlọ́run, títí a ó fi di ọkùnrin, títí a ó fi dé ẹ̀kúnrẹ́rẹ́ ìwọ̀n Kristi." 1 Kọrinti 1:10 (BYO) "Mo bẹ̀ yín ẹ̀yin ara, ní orúkọ Olúwa wa Jesu Kristi, pé kí gbogbo yín fohùn ṣọ̀kan kí ó máa ṣe sí ìyapa láàrín yín, àti pé kí a lè ṣe yín pé ní inú àti ìmọ̀ kan náà." Romu 12:5 (BYO) "bẹ́ẹ̀ ni àwa, tí a jẹ́ púpọ̀, a jẹ́ ara kan nínú Kristi, àti olúkúlùkù ẹ̀yà ara ọmọnìkejì rẹ̀." Kolose 3:14–15 (BYO) "Àti borí gbogbo nǹkan wọ̀nyí, ẹ gbé ìfẹ́ wọ̀, tí í ṣe àmùrè ìwà pípé. Ẹ sì jẹ́ kí àlàáfíà Ọlọ́run kí ó máa ṣe àkóso ọkàn yín, sínú ẹ̀yí tí a pè yín pẹ̀lú nínú ara kan; kí ẹ sì máa dúpẹ́." Saamu 133:1 (BYO) "Kíyèsi, ó ti dára ó sì ti dùn tó fún àwọn ará láti máa jùmọ̀ gbé ní ìrẹ́pọ̀." 1 Clement 46 (ANF 1): "Èéṣe tí ìjà, àti rúkèrúdò, àti ìpínyà, àti ìyapa, àti ogun fi wà láàrín yín?" (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Ignatius, *Sí Àwọn Ará Efesu* 4–5: "Nítorí náà, ó ṣànfàání pé kí ẹ máa gbé nínú ìṣọ̀kan aláìlábàwọ́n, kí ẹ lè máa gbádùn ìdàpọ̀ pẹ̀lú Ọlọ́run nígbà gbogbo báyìí. … mélòómélòó ni mo kà yín sí ẹni ìbùkún, ẹ̀yin tí a so pọ̀ mọ́ ọn bí Ìjọ ti so pọ̀ mọ́ Jesu Kristi, àti bí Jesu Kristi ti so pọ̀ mọ́ Baba, kí ohun gbogbo lè fohùn ṣọ̀kan nínú ìṣọ̀kan!" (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1); *Sí Àwọn Ará Filadelfia* 3: "Bí ẹnikẹ́ni bá tẹ̀lé ẹni tí ń dá ìyapa sílẹ̀ nínú Ìjọ, kò ní jogún ìjọba Ọlọ́run." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Cyprian, *Lórí Ìṣọ̀kan Ìjọ* 5–6: "Ìṣọ̀kan yìí sì ni ó yẹ kí a dì mú ṣinṣin kí a sì máa tẹnumọ́, pàápàá àwa tí a jẹ́ bíṣọ́ọ̀bù tí ń ṣe àkóso nínú Ìjọ, kí a lè fi hàn pẹ̀lú pé oyè bíṣọ́ọ̀bù fúnra rẹ̀ jẹ́ ọ̀kan, tí a kò sì pín. … Kò lè ní Ọlọ́run gégé bí Baba rẹ̀ mọ́, ẹni tí kò ní Ìjọ gégé bí ìyá rẹ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5)

31 Matiu 24:21 (BYO) "Nítorí ìpọ́njú ńlá yóò wà, irú èyí tí kò tí ì ṣẹlẹ̀ láti ìgbà ìbẹ̀rẹ̀ ọjọ́ ayé wá títí di ìsinsin yìí irú rẹ̀ kì yóò sì ṣí." Matiu 24:22 (BYO) "Lóòótọ́, àfi bí a ké ọjọ́ wọn-ọn-nì kúrú, gbogbo ẹ̀dá alàyè yóò ṣègbé. Ṣùgbọ́n nítorí ti àwọn àyànfẹ́ ni a ó fi ké ọjọ́ wọn-ọn-nì kúrú." Matiu 24:29 (BYO) "Lójúkan náà, lẹ́yìn ìpọ́njú ọjọ́ wọn-ọn-nì, " 'ni oòrùn yóò ṣókùnkùn, òṣùpá kì yóò sì fi ìmọ́lẹ̀ rẹ̀ hàn; àwọn ìràwọ̀ ojú ọ̀run yóò já sílẹ̀, agbára ojú ọ̀run ni a ó mì tìtì.'" Marku 13:19–20 (BYO) "Nítorí ọjọ́ wọn-ọn-nì yóò jẹ́ àkókò ìpọ́njú, irú èyí tí kò ì ṣẹlẹ̀ láti ìbẹ̀rẹ̀ ẹ̀dá Ọlọ́run. Irú rẹ̀ kò sì ni ṣẹlẹ̀ mọ́. "Àfi tí Olúwa bá gé àkókò ìjìyà náà kúrú, ẹ̀yọ ẹ̀mí kan ní ayé kì yóò là. Ṣùgbọ́n nítorí àwọn tí Ọlọ́run yàn, ni yóò ṣe dín àwọn ọjọ́ náà kù." Danieli 12:1 (BYO) "Ní àkókò náà, ni Mikaeli, ọmọ-aládé ńlá, ẹni tí o ń dáàbò bo àwọn ènìyàn an rẹ̀ yóò dìde. Àkókò ìpọ́njú yóò wà, irú èyí tí kò tí ì ṣẹlẹ̀ rí láti ìbẹ̀rẹ̀ àwọn orílẹ̀-èdè títí di àkókò náà. Ṣùgbọ́n ní àkókò náà àwọn ènìyàn rẹ̀, gbogbo àwọn tí a bá ti rí orúkọ wọn nínú ìwé ni a ó gbàlà." Danieli 7:21–25 (BYO) "Bí mo ṣe ń wò, ìwo yìí ń bá àwọn ènìyàn mímọ́ jagun, ó sì borí i wọn, títí ẹni ìgbàanì fi dé, ó sì ṣe ìdájọ́ ìdáláre fún àwọn ẹni mímọ́ Ọ̀gá-ògo, àsìkò náà sì dé nígbà tí àwọn ẹni mímọ́ náà jogún ìjọba. "Ó ṣe àlàyé yìí fún mi pé, 'Ẹranko kẹrin ni ìjọba kẹrin tí yóò wà ní ayé. Yóò yàtọ̀ sí gbogbo àwọn ìjọba yòókù yóò sì pa gbogbo ayé run, yóò tẹ̀ ẹ́ mọ́lẹ̀, yóò sì fọ́ ọ́ sí wẹ́wẹ́. Ìwo mẹ́wàá ni ọba mẹ́wàá tí yóò wá láti inú ìjọba yìí. Lẹ́yìn tí wọn ní ọba mìíràn yóò dìde, ti yóò yàtọ̀ sí tí àwọn ti ìṣáájú, yóò sì borí ọba mẹ́ta. Yóò sọ̀rọ̀ odi sí Ọ̀gá-ògo, yóò sì pọ́n ẹni mímọ́ lójú, yóò sì gbèrò láti yí ìgbà àti òfin padà. A ó fi àwọn ẹni mímọ́ lé e lọ́wọ́ fún ìgbà díẹ̀, ní ọdún méjì àti ààbọ̀." Ìfihàn 7:14 (BYO) "Mo sì wí fún un pé, "Olúwa mi, ìwọ ni o lè mọ̀." Ó sì wí fún mí pé, "Àwọn wọ̀nyí ni o jáde láti inú ìpọ́njú ńlá, wọ́n sì fọ aṣọ wọ́n, wọ́n sì so wọ́n di funfun ninú ẹ̀jẹ̀ Ọdọ́-àgùntàn náà." Ìfihàn 13:7 (BYO) "A sì fún un láti máa bá àwọn ènìyàn mímọ́ jagun, àti láti ṣẹ́gun wọn…" *Didache* 16 (ANF 7): "Ẹ máa ṣọ́nà nítorí ẹ̀mí yín … ẹ múra sílẹ̀, nítorí ẹ̀yin kò mọ wákàtí tí Olúwa wa ń bọ̀." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 7) *Ìwé Barnaba* 4: "Ohun ìkọsẹ̀ ìkẹyìn (tàbí orísun ewu) ń súnmọ́ tòsí, èyí tí a ti kọ nípa rẹ̀, gégé bí Enoku ti wí…" (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1); Cyril ti Jerusalẹmu, *Ìkọ́ni Ìpìlẹ̀ Ìgbàgbọ́* 15: "Ta ni ẹni

ìbùkún náà, nígbà náà, tí yóò fi ìfọkànsìn jẹ́rìí fún Kristi ní àkókò yẹn? ... Nítorí àwọn Ajẹ́rìíkú títí di ìsinsin yìí ti bá ènìyàn nìkan jìjàkadì; ṣùgbọ́n ní àkókò Aṣòdì sí Kristi, wọn yóò bá Satani fúnra rẹ̀ jagun." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 7)

32 Wo àkíyèsí 7.

33 1 Johanu 2:18 (BYO) "Ẹ̀yin ọmọ mi ọ̀wọ́n, ìgbà ìkẹyìn ni èyí; bí ẹ̀yin sì tí gbọ́ pé aṣòdì sí Kristi ń bọ̀ wá, àní nísinsin yìí, púpọ̀ aṣòdì sí Kristi ló ń bẹ..." 1 Johanu 2:22 (BYO) "Ta ni èké? Ẹni tí ó sẹ́ pé Jesu kì í ṣe Kristi. Eléyìí ni Aṣòdì sí Kristi, ẹni tí ó sẹ́ Baba àti Ọmọ." 1 Johanu 4:3 (BYO) "Gbogbo ẹ̀mí tí kò si jẹ́wọ́ pé Jesu Kristi wà nínú ara, kì í ṣe tí Ọlọ́run, èyí sì ni ẹ̀mí aṣòdì sí Kristi náà, tí ẹ̀yin ti gbọ́ pé ó ń bọ̀, àti nísinsin yìí ó sì tí de sínú ayé." 2 Johanu 7 (BYO) "Nítorí ẹlẹ́tàn púpọ̀ ti jáde wa sínú ayé, àwọn tí kò jẹ́wọ́ pé Jesu Kristi wá nínú ara. Èyí ni ẹlẹ́tàn àti aṣòdì sí Kristi." 2 Tẹsalonika 2:3–10 (BYO) "Ẹ̀ má ṣe jẹ́ kí ẹnikẹ́ni kí ó tàn yín jẹ ní ọ̀nàkọ̀nà, nítorí pé ọjọ́ náà kì yóò dé, bí kò ṣe pé ìṣọ̀tẹ̀ bá kọ́ ṣẹlẹ̀, tí a sì fi ẹni èṣẹ̀ hàn, tí í ṣe ọmọ ègbé. Òun yóò lòdì sí, yóò sì gbé ara rẹ̀ ga sí gbogbo ohun tí a ń pè ní Ọlọ́run tàbí tí a ń sìn, dé ibi pé yóò gbé ara rẹ̀ jókòó nínú tẹmpili Ọlọ́run, tí yóò sì pe ara rẹ̀ ní Ọlọ́run. Ṣé ẹ̀yin kò rántí pé nígbà tí mo wà pẹ̀lú yín, mo ń sọ àwọn nǹkan wọ̀nyí fún un yín. Àti pé nísinsin yìí, ẹ̀yin mọ ohun tí ń dá a dúró, kí a bá a lè fi í hàn ní àkókò rẹ̀ gan an. Nítorí agbára ìkọ̀kọ̀ ẹni èṣẹ̀ ti ń ṣiṣẹ́; ṣùgbọ́n ẹni tí ń dènà yóò máa ṣe bẹ́ẹ̀ títí a ó fi mú un kúrò ní ọ̀nà. Nígbà náà ni a ó fi ẹni èṣẹ̀ hàn, ẹni tí Jesu Olúwa yóò fi èémí ẹnu rẹ̀ pa, tí yóò sì fi ọlá ìpadàbọ̀ rẹ̀ parun. Wíwá ẹni èṣẹ̀ yóò rí bí iṣẹ́ Satani, gbogbo èyí tí a fihàn gégé bí àdàmọ̀dì iṣẹ́ ìyanu, àdàmọ̀dì àmì àti àdàmọ̀dì idán, ní gbogbo ọ̀nà búburú tí a fi ń tan àwọn tí ń ṣègbé jẹ. Wọ́n ṣègbé nítorí wọ́n kọ̀ láti fẹ́ràn òtítọ́ kí wọn sì di ẹni ìgbàlà." Ìfihàn 13:1–8 (BYO) "Mo sì rí ẹranko kan ń ti inú Òkun jáde wá, ó ní ìwo mẹ́wàá àti orí méje, lórí àwọn ìwo náà ni adé méje wà, ni orí kọ̀ọ̀kan ni orúkọ ọ̀rọ̀-òdì wà. Ẹranko tí mo rí náà sì dàbí ẹkùn, ẹsẹ̀ rẹ̀ sì dàbí tí beari ẹnu rẹ̀ sì dàbí tí kìnnìún: dragoni náà sì fún un ni agbára rẹ̀, àti ìtẹ́ rẹ̀, àti àṣẹ ńlá. Mo sì rí ọ̀kan nínú àwọn orí rẹ̀ bí ẹni pé a sá a pa, a sì tí wo ọgbẹ́ àṣápa rẹ̀ náà sàn, gbogbo ayé sì fi ìyanu tẹ̀lé ẹranko náà. Wọ́n sì foríbalẹ̀ fún dragoni náà, nítorí tí o fún ẹranko náà ní àṣẹ, wọn sì foríbalẹ̀ fún ẹranko náà, wí pé, "Ta ni o dàbí ẹranko yìí? Ta ni ó sì lè bá a jagun?" A sì fún un ni ẹnu láti má sọ ohun ńlá àti ọ̀rọ̀-òdì, a sì fi agbára fún un láti ṣe bẹ́ẹ̀ ni oṣù méjìlélógójì. Ó sì ya ẹnu rẹ̀ ni ọ̀rọ̀-òdì sí Ọlọ́run, láti sọ ọ̀rọ̀-òdì sí orúkọ rẹ̀, àti sí àgọ́ rẹ̀, àti sí àwọn tí ń gbé ọ̀run. A sì fún un láti máa bá àwọn ènìyàn mímọ́ jagun, àti láti ṣẹ́gun wọn, a sì fi agbára fún un lórí gbogbo ẹ̀yà, àti ènìyàn, àti èdè, àti orílẹ̀. Gbogbo àwọn tí ń gbé orí ilẹ̀ ayé yóò sì máa sìn ín, olúkúlùkù ẹni tí a kò kọ orúkọ rẹ̀, sínú ìwé ìyè Ọ̀dọ́-Àgùntàn tí a tí pa láti ìpilẹ̀ṣẹ̀ ayé." Ìfihàn 17:12–14 (BYO) "Ìwo mẹ́wàá tí ìwọ sì rí ni ọba mẹ́wàá ni wọn, tí wọn kò ì ti gba ìjọba; ṣùgbọ́n wọn gba àṣẹ bí ọba pẹ̀lú ẹranko náà fún wákàtí kan. Àwọn wọ̀nyí ní inú kan, wọ́n yóò sì fi agbára àti ọlá wọn fún ẹranko náà. Àwọn wọ̀nyí ni yóò si máa bá Ọ̀dọ́-Àgùntàn jagun, Ọ̀dọ́-Àgùntàn náà yóò sì ṣẹ́gun wọn: nítorí òun ni Olúwa àwọn Olúwa, àti ọba àwọn ọba: àwọn tí ó sì wà pẹ̀lú rẹ̀, tí a pè, tí a yàn, tí wọ́n sì jẹ́ olóòtítọ́ yóò sì ṣẹ́gun pẹ̀lú." Danieli 7:8 (BYO) "Bí mo ṣe ń ronú nípa ìwo náà, nígbà náà ni mo rí ìwo mìíràn, tí ó kéré tí ó jáde wá ní àárín wọn; mẹ́ta lára àwọn ìwo ti àkọ́kọ́ sì fàtu níwájú u rẹ̀. Ìwo yìí ní ojú bí i ojú ènìyàn àti ẹnu tí ń sọ̀rọ̀ ìgbéraga." Danieli 7:25 (BYO) "Yóò sọ̀rọ̀ odi sí Ọ̀gá-ògo, yóò sì pọ́n ẹni mímọ́ lójú, yóò sì gbèrò láti yí ìgbà àti òfin padà. A ó fi àwọn ẹni mímọ́ lé e lọ́wọ́ fún ìgbà díẹ̀, ní ọdún méjì àti ààbọ̀." Irenaeus, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* V.25.1 (ANF 1): Aṣòdì sí Kristi, "níwọ̀n bí ó ti jẹ́ apẹ̀yìndà àti ọlọ́ṣà, ń làkàkà kí a máa bọ òun gẹ́gẹ́ bí Ọlọ́run"; V.30.2–3: "...kí wọ́n dúró dè, lákọ̀ọ́kọ́, pípín ìjọba náà sí mẹ́wàá; lẹ́yìn náà, nígbà tí àwọn ọba wọ̀nyí bá ń jọba, tí wọ́n sì ń bẹ̀rẹ̀ sí í to ọ̀ràn wọn lẹ́sẹẹsẹ, tí wọ́n sì ń mú ìjọba wọn tẹ̀síwájú, [kí wọ́n kọ́] láti mọ̀ pé ẹni tí yóò dé tí yóò máa gba ìjọba náà fún ara rẹ̀, tí yóò sì dérùbà àwọn ènìyàn

tí a ń sọ̀rọ̀ nípa wọn, tí ó ní orúkọ tí ó ní iye tí a ti mẹ́nu bà náà nínú, ni ìríra ìsọdahoro nítòótọ́. ... Nítorí náà, ó dájú jù, ewu rẹ̀ sì kéré jù, láti dúró de ìmúṣẹ àsọtẹ́lẹ̀ náà, ju láti máa méfò, kí a sì máa wá orúkọkórúkọ tí ó bá yọjú...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Hippolytus, *Lórí Kristi àti Aṣòdì sí Kristi*: “Gẹ́gẹ́ bí a ti sọtẹ́lẹ̀ nípa Olúwa wa Jesu Kristi, ẹni tí í ṣe Ọlọ́run pẹ̀lú, ní àwòrán kìnnìún, nítorí ipò ọba rẹ̀ àti ògo rẹ̀, bẹ́ẹ̀ náà ni Ìwé Mímọ́ pẹ̀lú ti sọ̀rọ̀ tẹ́lẹ̀ nípa Aṣòdì sí Kristi gẹ́gẹ́ bí kìnnìún.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 5) Cyril ti Jerusalẹmu, *Ìkọ́ni Ìpìlẹ̀ Ìgbàgbọ́* 15.12 (NPNF2 7): “Ọba mẹ́wàá ti àwọn ará Romu yóò dìde papọ̀ ... lẹ́yìn àwọn wọ̀nyí ẹ̀kọ̀kànlá, Aṣòdì sí Kristi.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti NPNF2 7)

34 Galatia 1:6–9 (BYO) “Ó yà mi lẹ́nu pé ẹ tètè yapa kúrò lọ́dọ̀ ẹni tí ó pè yín sínú oore-ọ̀fẹ́ Kristi, sí ìyìnrere mìíràn. Nítòótọ́, kò sí ìyìnrere mìíràn bí ó tilẹ̀ ṣe pé àwọn kan wà, tí ń yọ yín lẹ́nu, tí wọ́n sì ń fẹ́ yí ìyìnrere Kristi padà. Ṣùgbọ́n bí ó ṣe àwa ni tàbí angẹli kan láti ọ̀run wá, ni ó bá wàásù ìyìnrere mìíràn fún yín ju èyí tí a tí wàásù rẹ̀ fún yín lọ, jẹ́ kí ó di ẹni ìfibú títí láéláé! Bí àwa ti wí ṣáájú, bẹ́ẹ̀ ni mo sì tún wí nísinsin yìí pé, bí ẹnìkan bá wàásù ìyìnrere mìíràn fún yín ju èyí tí èyin tí gbà lọ, jẹ́ kí ó di ẹni ìfibú títí láéláé!” (tí a fà yọ nínú ọ̀rọ̀ òkè). 2 Kọrinti 11:4 (BYO) “Nítorí bí ẹnìkan bá wá tí ó sì wàásù Jesu mìíràn, yàtọ̀ sí èyí tí a ti wàásù rí tàbí bí èyin bá gba ẹ̀mí mìíràn, yàtọ̀ sí èyí tí ẹ ti gbà tàbí ìyìnrere mìíràn yàtọ̀ sí èyí tí ẹ ti gbà, tí ẹ sì ti yára tẹ́wọ́ gbà á.” 1 Kọrinti 4:6 (BYO) “Ẹ̀ kíyèsi i pé, mo ti fi ara mi àti Apollo ṣe àpẹẹrẹ nǹkan tí mo wí, pé kí èyin lè ti ipa wa kọ́ láti máa ṣe ohun tí a ti kọ̀wé kọjá. “Kí ẹnikẹ́ni nínú yín má ṣe tìtorí ẹnìkan gbéraga sí ẹnìkejì.”” 1 Kọrinti 15:1–4 (BYO) “Ǹjẹ́ arákùnrin, èmi ń sọ ìyìnrere náà dí mí mọ̀ fún un yín, tí mo ti wàásù fún un yín, èyí tí èyin pẹ̀lú ti gbá, nínú èyí tí èyin sì dúró. Nípasẹ̀ ìyìnrere yìí ni a fi ń gbà yín là pẹ̀lú, bí èyin bá di ọ̀rọ̀ ti mo ti wàásù fún yín mú ṣinṣin. Bí bẹ́ẹ̀ kọ́, èyin kàn gbàgbọ́ lásán. Nítorí èyí tí mo rí gbà ṣáájú ohun gbogbo ní èmi pẹ̀lú ti fi lé e yín lọ́wọ́, bí Kristi ti kú nítorí ẹ̀ṣẹ̀ wá gẹ́gẹ́ bí ìwé mímọ́ tí wí. Àti pé a sìnkú rẹ̀, àti pé ó jíǹde ní ọjọ́ kẹta gẹ́gẹ́ bí Ìwé Mímọ́ tí wí;” Juda 3 (BYO) “Ẹ̀yin ọ̀rẹ́ mi tòótọ́, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé èmí ní ìtara láti kọ̀wé sí i yín nípa ìgbàlà tí í ṣe ti gbogbo ènìyàn, n kò gbọdọ̀ má kọ̀wé sí yín, kí ń sì gbà yín ní ìyànjú láti máa jà fitafita fún ìgbàgbọ́, tí a ti fi lé àwọn ènìyàn mímọ́ lọ́wọ́ ní ẹ̀ẹ̀kan ṣoṣo.” Deuteronomi 4:2 (BYO) “Ẹ̀ má ṣe fi kún àwọn ohun tí mo pàṣẹ fún un yín, ẹ kò sì gbọdọ̀ yọ kúrò nínú wọn, ṣùgbọ́n ẹ pa òfin Olúwa Ọlọ́run yín tí mo fún un yín mọ́.” Deuteronomi 12:32 (BYO) “Ẹ̀ rí i pé ẹ̀ ń ṣe gbogbo ohun tí mo ti pàṣẹ fún un yín. Ẹ̀ má ṣe fi kún un, ẹ má sì ṣe yọ kúrò níbẹ̀.” Òwe 30:6 (BYO) “Má ṣe fi kún ọ̀rọ̀ rẹ̀, àìṣe bẹ́ẹ̀ yóò bá ọ wí yóò sì ṣọ ọ́ di òpùrọ́.” Ìfihàn 22:18–19 (BYO) “Èmi kìlọ̀ fún olúkúlùkù ẹni tó ń gbọ́ ọ̀rọ̀ ìsọtẹ́lẹ̀ inú ìwé yìí pé, bí ẹnikẹ́ni ba fi kún wọn, Ọlọ́run yóò fi kún àwọn ìyọnu tí a kọ sínú ìwé yìí fún un. Bí ẹnikẹ́ni bá sì mú kúrò nínú ọ̀rọ̀ ìwé ìsọtẹ́lẹ̀ yìí, Ọlọ́run yóò sì mú ipa tirẹ̀ kúrò nínú ìwé ìyè, àti kúrò nínú ìlú mímọ́ náà, àti kúrò nínú àwọn ohun tí a kọ sínú ìwé yìí.” Irenaeus, *Lòdì sí Àwọn Ẹ̀kọ́ Ìyapa* I.10.1–2: “Gẹ́gẹ́ bí mo ti ṣàkíyèsí tẹ́lẹ̀, Ìjọ, lẹ́yìn tí ó ti gba ìwàásù yìí àti ìgbàgbọ́ yìí, bí ó tilẹ̀ fọ́n ká sí gbogbo ayé, síbẹ̀, bí ẹni pé ilé kan ṣoṣo ni ó ń gbé, ó ń fi ìṣọ́ra pa á mọ́. ... Nítorí, bí èdè ayé tilẹ̀ yàtọ̀ síra, síbẹ̀ ìtumọ̀ àtọwọ́dọ́wọ́ náà jẹ́ ọ̀kan náà.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) III.1.1: “A kò kọ́ ètò ìgbàlà wa láti ọ̀dọ̀ ẹlòmíràn, bí kò ṣe láti ọ̀dọ̀ àwọn tí ìyìnrere ti ọwọ́ wọn dé ọ̀dọ̀ wa...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Tertullian, *Ìlànà Lòdì sí Àwọn Aládàámọ̀* 21 (ANF 3): “gbogbo ẹ̀kọ́ tí ó bá bá àwọn ìjọ àwọn aposteli mu—àwọn àwòkọ́ṣe àti orísun ìpilẹ̀ṣẹ̀ ìgbàgbọ́ wọ̀nyẹn—ni a gbọ́dọ̀ kà sí òtítọ́...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 3) Polycarp, *Sí Àwọn Ará Filipi* 7: “Nítorí náà, ní kíkọ asán ọ̀pọ̀lọpọ̀ sílẹ̀, àti àwọn ẹ̀kọ́ èké wọn, ẹ jẹ́ kí a padà sí ọ̀rọ̀ tí a ti fi lé wa lọ́wọ́ láti ìbẹ̀rẹ̀ wá...” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1) Vincent ti Lérins, *Commonitorium* 8–9 (NPNF2 11), lórí Galatia 1:8: “...aposteli náà, ní lílo àṣẹ oyè rẹ̀, kéde ìdájọ́ rẹ̀ pẹ̀lú ìlekoko tí ó ga jùlọ, ‘Bí àwa,’ ni ó wí, ‘tàbí angẹli kan láti ọ̀run, bá wàásù Ìyìnrere mìíràn fún yín ju èyí tí a ti wàásù fún yín lọ, kí ó di ẹni ìfibú.’ ... Nítorí náà, láti wàásù ẹ̀kọ́ kan fún àwọn Kristiani

Kátólíìkì yàtọ̀ sí èyí tí wọ́n ti gbà kò tọ́ rí, kò tọ́ nísinsin yìí, kò sì ní tọ́ láé: àti láti fi àwọn tí ń wàásù ohunkóhun yàtọ̀ sí èyí tí a ti gbà lẹ́ẹ̀kan bú, ojúṣe ni ó jẹ́ nígbà gbogbo, ojúṣe ni ó jẹ́ nísinsin yìí, ojúṣe ni yóò sì jẹ́ nígbà gbogbo." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti NPNF2 11)

35 Romu 1:1 (BYO) "Paulu, ìránṣẹ́ Jesu Kristi, ẹni tí a ti pè láti jẹ́ aposteli, tí a sì ti yà sọ́tọ̀ láti wàásù ìyìnrere Ọlọ́run," Galatia 1:10 (BYO) "Ǹjẹ́ nísinsin yìí, ènìyàn ni èmi ń wá ojúrere rẹ̀ ní tàbí Ọlọ́run? Tàbí ènìyàn ni èmi ń fẹ́ láti wù bí? Bí èmi bá ń fẹ́ láti wu ènìyàn, èmi kò lè jẹ́ ìránṣẹ́ Kristi." 2 Kọrinti 4:5 (BYO) "Nítorí àwa kò wàásù àwa tìkára wa, bí kò ṣe Kristi Jesu Olúwa; àwa tìkára wa sì jẹ́ ẹrú yín nítorí Jesu." Ìṣe àwọn Aposteli 20:28 (BYO) "Ẹ kíyèsára yin, àti sí gbogbo agbo tí Ẹ̀mí Mímọ́ fi yín ṣe alábojútó rẹ̀, láti máa tọ́jú ìjọ Ọlọ́run, tí ó tí fi ẹ̀jẹ̀ rẹ̀ rà."

36 1 Kọrinti 1:12–13 (BYO) "..."Èmí tẹ̀lé Paulu"; "Èmi tẹ̀lé Apollo"; òmíràn wí pé, "Èmi tẹ̀lé Kefa, Peteru"; àti ẹlòmíràn wí pé, "Èmi tẹ̀lé Kristi." Ǹjẹ́ a ha pín Kristi bí? Ṣé a kan Paulu mọ́ àgbélébùú fún un yín bí? Ǹjẹ́ a tẹ̀ yín bọ omi ní orúkọ Paulu bí?" 1 Kọrinti 3:3–7 (BYO) "Nítorí èyin jẹ́ ti ara síbẹ̀. Nítorí, níwọ̀n bí owú jíjẹ àti ìjà ṣe wà láàrín ara yín, èyin kò ha ṣe ti ayé bí? Ẹ̀yin kò ha ṣe bí ènìyàn lásán bí? Ǹjẹ́ èyin kì í ṣe ènìyàn lásán bí? Níwọ́n ìgbà tí ẹ ba ń sọ pé, "Èmi ń tẹ̀lé Paulu," àti ti ẹlòmíràn tún wí pé, "Èmi ń tẹ̀lé Apollo." Jú gbogbo rẹ̀ lọ, kí ni Apollo ha jẹ́, kín ni Paulu sì jẹ́, àwọn ìránṣẹ́ lásán, nípasẹ̀ ẹni tí èyin gbàgbọ́, gẹ́gẹ́ bí Olúwa ti fi fún olúkúlùkù. Èmi gbìn, Apollo ń bomirin; ṣùgbọ́n Ọlọ́run ni ń mú ìbísí wá. Ǹjẹ́ kì í ṣe ẹni tí ó ń gbìn nǹkan kan, bẹ́ẹ̀ ni kì í ṣe ẹni tí ń bomirin; bí kò ṣe Ọlọ́run tí ó ń mú ìbísí wá." Johanu 10:16 (BYO) "Èmi sì ní àwọn àgùntàn mìíràn, tí kì í ṣe agbo yìí: àwọn ni èmi yóò mú wá pẹ̀lú, wọn yóò sì gbọ́ ohùn mi; wọn ó sì jẹ́ agbo kan, olùṣọ́-àgùntàn kan." Efesu 2:14–19 (BYO) "Nítorí òun ni àlàáfíà wa, ẹni tí o ti ṣe méjèèjì ni ọ̀kan, tí ó sì ti wó ògiri ìkélé ti ìkórìíra èyí tí ń bẹ láàrín yín. Ó sì ti fi òpin sí òtá náà nínú ara rẹ̀, àní sí òfin àti àṣẹ wọ̀n-ọ̀n-nì tí ń bẹ nínú ìlànà, kí ó lè sọ àwọn méjèèjì di ẹni tuntun kan nínú ara rẹ̀, kí ó sì ṣe ìlàjà àti kí ó lè mú àwọn méjèèjì bá Ọlọ́run làjà nínú ara kan nípa àgbélébùú; nípa èyí tí yóò fi pa ìṣòtá náà run. Ó sì ti wá, ó sì ti wàásù àlàáfíà fún èyin tí o jìnnà réré, àti àlàáfíà fún àwọn tí o súnmọ́ tòsí. Nítorí nípa rẹ̀ ni àwa méjèèjì ti ni àǹfààní sọ́dọ̀ baba nípa Ẹ̀mí kan. Ǹjẹ́ nítorí náà èyin kì í ṣe àlejò àti àjèjì mọ́, ṣùgbọ́n àjùmọ̀jogún ọmọ ìbílẹ̀ pẹ̀lú àwọn ènìyàn mímọ́, àti àwọn ará ilé Ọlọ́run;" Efesu 4:4–6 (BYO) "Ara kan ni ń bẹ, àti Ẹ̀mí kan, àní bí a ti pè yín sínú ìrètí kan nígbà tí a pè yín. Olúwa kan, ìgbàgbọ́ kan àti ìtẹ̀bọmi kan. Ọlọ́run kan àti Baba gbogbo aráyé, ẹni tí ó ṣe olórí ohun gbogbo àti nípá gbogbo àti nínú ohun gbogbo." Galatia 3:28 (BYO) "Kò le sí Júù tàbí Giriki, ẹrú tàbí òmìnira, ọkùnrin tàbí obìnrin nítorí pé ọ̀kan ni nínú Kristi Jesu." Kolose 3:11 (BYO) "Níbi tí kò gbé sí Giriki tàbí Júù, ìkọlà tàbí aláìkọlà, aláìgbédè, ara Skitia, ẹrú tàbí òmìnira, ṣùgbọ́n Kristi ni ohun gbogbo nínú ohun gbogbo." 1 Clement 47 (ANF 1): "ó kọ̀wé sí yín nípa ara rẹ̀, àti Kefa, àti Apollo, nítorí pé àní nígbà náà, ẹgbẹ̀ẹgbẹ̀ ti wà láàrín yín." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) Ignatius, *Sí Àwọn Ará Filadelfia* 3: "Nítorí gbogbo àwọn tí ó jẹ́ ti Ọlọ́run àti ti Jesu Kristi wà pẹ̀lú bíṣọ́ọ̀bù." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 1) Tertullian, *Ìlànà Òdì sí Àwọn Aládàámọ̀* 20 (ANF 3): "àwọn ìjọ, bí wọ́n tilẹ̀ pọ̀ tó bẹ́ẹ̀ tí wọ́n sì tóbi tó bẹ́ẹ̀, jẹ́ ìjọ àkọ́kọ́ kan ṣoṣo náà, (tí) àwọn aposteli (dá sílẹ̀), láti inú èyí tí gbogbo wọn (ti wá)." (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ́ẹ́sì ti ANF 3)

37 1 Kọrinti 14:40 (BYO) "Ẹ máa ṣe ohun gbogbo tèyẹtèyẹ àti lẹ́ṣẹẹṣẹ." 1 Kọrinti 14:33 (BYO) "Nítorí Ọlọ́run kì í ṣe Ọlọ́run ohun rúdurùdu, ṣùgbọ́n ti àlàáfíà. Gẹ́gẹ́ bí ó ti jẹ́ ninú gbogbo ìjọ ènìyàn mímọ́." 1 Kọrinti 12:28 (BYO) "Ọlọ́run sì gbé àwọn mìíràn kalẹ̀ nínú ìjọ, èkínní àwọn aposteli, èkejì àwọn wòlíì, ẹ̀kẹta àwọn olùkọ́ni, lẹ́yìn náà, àwọn tó ń ṣiṣẹ́ ìyanu, lẹ́yìn náà àwọn tí ó ní ẹ̀bùn ìmúláradá, àwọn olùrànlọ́wọ́ àti àwọn agbani nímọ̀ràn, àwọn tí ń sọ onírúurú èdè." Ìṣe àwọn Aposteli 6:1–6 (BYO) "Ǹjẹ́ ní ọjọ́ wọ̀nyí, nígbà tí iye àwọn ọmọ-ẹ̀yìn ń pọ̀ sí i,

ìkùnsínú wà ní àárín àwọn Helleni tí ṣe Júù àti àwọn Heberu tí ṣe Júù, nítorí tí a gbàgbé nípa ti àwọn opó wọn nínú ìpín fún ni ojoojúmọ́. Àwọn méjìlá sì pe ọ̀pọ̀lọpọ̀ àwọn ọmọ-ẹ̀yìn jọ sọ́dọ̀, wọn wí pé, “Kò yẹ kí àwa ó fi ọ̀rọ̀ Ọlọ́run sílẹ̀, kí a sì máa ṣe ìránṣẹ́ tábìlì. Nítorí náà, ará, ẹ wo ọkùnrin méje nínú yín, olórúkọ rere, tí ó kún fún Ẹ̀mí Mímọ́ àti fún ọgbọ́n, tí àwa lè yàn sí iṣẹ́ yìí. Ṣùgbọ́n àwa yóò dúró ṣinṣin nínú àdúrà gbígbà, àti nínú iṣẹ́ ìránṣẹ́ ọ̀rọ̀ náà.” Ọ̀rọ̀ náà sì tọ́ lójú gbogbo ìjọ; wọn sì yan Stefanu, ọkùnrin tí ó kún fún ìgbàgbọ́ àti fún Ẹ̀mí Mímọ́ àti Filipi, àti Prokoru, àti Nikanoru, àti Timoni, àti Parimena, àti Nikolasi aláwọ̀ṣe Júù ará Antioku. Ẹni tí wọn mú dúró níwájú àwọn Aposteli; nígbà tí wọn sì gbàdúrà, wọn gbé ọwọ́ lé wọn.” Titu 1:5 (BYO) “Ìdí tí mo fi fi ọ́ sílẹ̀ ní Krete ni pé kí o lè ṣe àṣepé àwọn iṣẹ́ tó ṣẹ́kù. Mo sì ń rọ ọ́ kí o yan àwọn alàgbà ní ìlú kọ̀ọ̀kan gẹ́gẹ́ bí mo ṣe darí rẹ̀.” 1 Clement 40 (ANF 1): “kì í ṣe láìronú tàbí láìlétò, bí kò ṣe ní àkókò àti wákàtí tí a ti yàn.” (a túmọ̀ rẹ̀ láti inú ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ́sì ti ANF 1)

38 Wo àkíyèsí 26.

39 1 Timotiu 2:4 (BYO) “ẹni tí ó fẹ́ kí gbogbo ènìyàn ní ìgbàlà kí wọn sì wá sínú ìmọ̀ òtítọ́.” Johanu 8:32 (BYO) “Ẹ ó sì mọ òtítọ́, òtítọ́ yóò sì sọ yín di òmìnira.” Johanu 8:36 (BYO) “Nítorí náà, bí Ọmọ bá sọ yín di òmìnira ẹ ó di òmìnira nítòótọ́.” Johanu 14:6 (BYO) “Jesu dá wọn lóhùn pé, “Èmi ni ọ̀nà, òtítọ́ àti ìyè, kò sí ẹnikẹ́ni tí ó lè wá sọ́dọ̀ Baba, bí kò ṣe nípasẹ̀ mi.” Johanu 17:17 (BYO) “Sọ wọn di mímọ́ nínú òtítọ́, òtítọ́ ni ọ̀rọ̀ rẹ.” 2 Timotiu 2:25 (BYO) “Ẹni tí yóò máa kọ́ àwọn alátakò pẹ̀lú ìwà tútù, ní ìrètí pé Ọlọ́run lè fún wọn ní ìrònúpìwàdà sí ìmọ̀ òtítọ́,” Heberu 10:26 (BYO) “Nítorí bí àwa ba mọ̀ ọ́n mọ̀ dẹ́ṣẹ̀ lẹ́yìn ìgbà tí àwa bá ti gba ìmọ̀ òtítọ́ kò tún sí ẹbọ fún ẹ̀ṣẹ̀ mọ́.”

Gbogbo ẹsẹ Ìwé Mímọ́ ní èdè Yorùbá tí a fà yọ ní ojú ìwé yìí ni a mú láìyí ohunkóhun padà láti inú *Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™*. Orísun: ebible.org/yor. Àmì mẹ́ta (...) ń fi ibi tí a ti fo apá kan sílẹ̀ hàn.
Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™ Ẹ̀tọ́ àdàkọ © 2009, 2017 Biblica, Inc. Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™ Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc. “Biblica” ni àmì ìdámọ̀ tí Biblica, Inc. fi sílẹ̀ ní United States Patent àti ní ilé iṣẹ́ tí wọn ti ń fúnni ní àmì ìdámọ̀. Gba àṣẹ kí o tó lòó. “Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.
A ṣe àgbékalẹ̀ iṣẹ́ yìí lábẹ́ àkóso ti Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Láti rí ẹ̀dà ìwé àṣẹ, lọ sí http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 tàbí kí o kọ lẹ́tà ránṣẹ́ sí Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.
This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.